

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

Broj 91 - Zagreb, 7. svibnja 2014. godine

Opatija

**ZAVRŠENI
PETI
DANI
ANTIFAŠIZMA**

FRANJO HABULIN:

Udruštvu nema dovoljno otpora neofašizmu

Jasenovac

***Hrvatska
danас jamči
da se zlo neće
ponoviti***

Učka

***Povijesne
uspomene na
NOB trebaju
ostati trajne***

Sveti Ivan Zelina

SUSRET PARTIZANSKIH VETERANA SLOVENIJE I HRVATSKE

Obilježena 70. obljetnica prvog partizanskog učiteljskog tečaja u Istri

•Svečanošću u selu Klarići kraj Vrha 27. travnja je obilježena 70. obljetnica prvog partizanskog učiteljskog tečaja u Istri i 69. obljetnica oslobođenja Buzeta te otkriven novi spomenik posvećen učiteljskom tečaju održanom od 6. do 21. ožujka 1944. godine

Svečanosti je prisustvovao i **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH koji je tom prigodom rekao: Narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi, zajedno s narodom, izvojevali su pobjedu nad stranim okupatorima i njihovim domaćim slugama, izdajnicima, ustašama, četnicima i ostalima. To je prava istina o NOB-u, poručio je. Danas se partizanske pripadnike NOV-a i njihovog vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita naziva zločincima. Međutim, partizani su 1945. godine oslobodili ovu zemlju, razvili je, izgradili, a Josip Broz Tito uveo samoupravni sistem i krenuo putovima mira s inicijativom da stvori Pokret nesvrstanih. Habulin je dodao također da je Istra dala ogroman doprinos u NOB-u, a i danas prednjači u borbi za antifašizam i čuvanje tekovina antifašističke borbe.

Habulin je uručio povelju SABA RH živim polaznicima učiteljskog tečaja. **Danilo Mikolavčić** preuzeo ju je osobno, a povelju za **Mira Rušnjaka** preuzela je njegova unuka. Udruga antifašista Buzeta dodjelila je priznanje Mjesnom odboru Vrh te zahvalnice **Milanu Nežiću** i **Milki Majcan**. U sklopu svečanosti, polaznik prvog učiteljskog tečaja 91-godišnji **Danilo Mikolavčić** i najmladi stanovnik Klarića trogođišnji **Lean Gržinić**, otkrili su novosagrađeni spomenik u spomen na Prvi učiteljski tečaj u Istri, na kojem su osposobljavani prvi učitelji za rad u hrvatskim školama koje

snimio: S. Jermaniš

Svečanost u povodu Dana oslobođenja Buzeta i Prvog učiteljskog tečaja u Istri

su se te ratne 1944. godine, poslije 25 godina, ponovo otvarale širom Istre. (fotografija na zadnjoj strani).

Ovo je spomenik za budućnost, za one koji dolaze iza nas. Mi antifašisti ćemo graditi, a ne rušiti, poručio je predsjednik Udruge antifašista Buzeta **Edo Jerman**. Istaknuo je da današnje mlade generacije gotovo ništa ne znaju o razvoju NOP-a i NOB-a naroda Istre. Želimo istinom onemogućiti iskrivljavanje povijesti, istaknuo je.

Gradonačelnik Buzeta **Siniša Žulić** je, obraćajući se nazočnima, rekao da su događaji koji su se zbivali tijekom Drugog svjetskog rata i antifašistička borba na Bužeštini upisani zlatnim slovima kao predvodnica antifašističkog pokreta u Istri.

Opredjeljenje građana Istre za antifašizam u teškim vremenima fašizma i prije mnogih drugih u tada podijeljenoj Europi i svijetu, daje nam dodatni regionalni legitimitet, kazao je župan **Valter Flego** i dodao: Poštivanje ljudskih prava i manjina, antifašizam, multietničnost i multikulturalnost, tolerancija i otvorenost, rodna i vjerska ravнопravnost, izražene su u jednoj riječi čije duboko značenje znaju svi u Istri, a to je suživot / convivenza.

Na svečanosti, kojoj je prisustvovao i potpredsjednik SABA RH i predsjednik Saveza antifašista Istre **Tomislav Ravnić**, izveden je i bogat kulturno umjetnički program.

K.T.

Slike na prvoj stranici: Jasenovac - komemoracija pod kišobranima / Zelina - susret partizanskih veterana

Hrvatska danas je jamstvo da se zlo ne može ponoviti

♦Tradicionalna komemorativna svečanost, posvećena 69. godišnjici probaja logoraša iz zloglasnog ustaško-fašističkog logora, održana je 4. svibnja ispred Cvijeta-spomenika u Jasenovcu

Otvaramoći komemoraciju, nakon intoniranja himne Lijepa naša, predsjednica Upravnog vijeća SP Jasenovac Nataša Mataušić pozdravila je sve preživjele zatočenike jasenovačkih logora, rodbinu i prijatelje jasenovačkih žrtava i goste, među kojima Ivu Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske, Josipa Leku predsjednika Hrvatskog sabora, Zorana Milivoića predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Željka Jovanovića, ministra znanosti, obrazovanja i sporta, generala zbora Dragu Lovrića, načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH, zastupnike u Hrvatskom saboru, Zdenka Vahovca, zamjenika županice Sisačko-moslavačke županije, Mariju Mačković, načelniku općine Jasenovac, Vesnu Nađ, zamjenicu ministra branitelja RH, Berislava Šipuša, zamjenika ministricе kulture, predstavnike diplomatskog zbora, akreditirane u Republici Hrvatskoj, crkvene velikodostojnike, predstavnike vjerskih zajednica, predstavnike antifašističkih udruga, te Milorada Pupovca, predsjednika Srpskog narodnog vijeća,

Ognjena Krausa, predsjednika Koordinacije židovskih općina u Republici Hrvatskoj i predsjednika Židovske općine Zagreb, Veljka Kajtazija, nezavinsog hrvatskog zastupnika kao i Aleksandra Tolnauera, predsjednika Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Žao nam je što danas među nama nije, zbog opravdanih razloga, Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba, jer su, upravo zahvaljujući njemu, uređene prilazne ceste, parking, odmorište uz fontanu i hortikulturno uređenje. Prošli tjedan je, kao donacija grada Zagreba zasađeno i 10.000 cvjetova, po jedan za svakog stradalog stanovnika Zagreba u koncentracijskom logoru Jasenovac. Stoga pozdravljam delegaciju grada Zagreba, a posebno pozdravljam i zahvaljujem na njihovom predanom radu sve bivše članove Savjeta Spomen područja Jasenovac, a osobito bivšu predsjednicu Katicu Sedmak, rekla je Mataušić.

Spomen područje Jasenovac po broju zaposlenih je mala, a po rezultatima velika ustanova koja danas sura-

đuje s brojnim europskim, američkim i izraelskim institucijama koje se bave istraživanjem i prezentacijom grade o genocidu i Holokaustu, te obrazovanju mlađih. U sklopu svojih aktivnosti bavi se, ne samo muzejskim, već i istraživačkim, izdavačkim i obrazovnim radom.

Iako dislocirana od većih gradskih središta, ona danas, po broju posjetitelja ne zaostaje za većinom zagrebačkih muzeja.

Istraživački rad na dopunama i izmjenama Poimeničnog popisa žrtava koncentracijskih logora Jasenovac i Stara Gradiška, naša je stalna zadaća, dug i obaveza prema onima koji su godinama bili stavljani pod zajednički, nikad verificirani zbroj žrtava. „I pri tom se uvijek zaboravljalo da je konačan broj, zbroj pojedinačnih ljudskih sudbina, sjećanja, planova, nadanja, ljubavi i strahova koji su zauvijek nestali, kad je zamahnula ustaška kama i ustaški nož, ili kad se tijelo iscrpljeno od bolesti, neishranjenosti, psihičkih i fizičkih tortura predalo smrti kao jedinom izlazu iz strahovitih patnji“ kazala je Mataušić i dodala:

„Pred nama su veliki i odgovorni zadaci: obnova i revitalizacija objekta «Kule» u Staroj Gradiški i izrada muzejskog postava posvećenog žrtvama tog ustaškog logora, a s tim u vezi i rad na izmjenama sadašnjeg postava Memorijalnog muzeja u Jasenovcu!“

**Milenko Čekić:
Zašto su ubijana
djeca?**

Govoreći u ime bivših logoraša Milenko Čekić podsjetio je i na one koji nisu ubijeni na Kozari, zarobljeni i odvedeni u Jasenovac, Staru Gradišku i druge logore. „Oca sam posljednji put vidio na Cerovljanim, kada je odvojen sa ostalim odraslim muš-

karcima. Rasuli su se i ostali članovi obitelji“.

„Moja majka, s nas troje djece, našli smo se sa ostalim zarobljenim narodom u logoru Jasenovac. Mjesec i pol dana smo bili na otvorenom prostoru, okupljeni u grupama, izloženi ljetnoj žegi, kiši, noćnim hladnoćama, gladi.“

„Kada su nas oduzeli od majke imao sam šest godina, sestra Dragana tri godine i Zdravka osam mjeseci. Dijelili smo sudbinu ostalih 6693 djece koja su se tih mjeseci našla u logoru u Sisku. Djeca, koja su se mogla kretati, besciljno su hodala, kao da nešto traže. Ona mlađa, puzala su po podu. Neprekidno se čuo plač djece, dozivanje majki, traženje hrane, vode. Iznemogla djeca su ležala, kao da spavaju. Neka od njih su bila mrtva. Svako jutro odnosili su mrtvu djecu“, kazao je Čekić

Zahvaljujući **Diani Budisavljević** i hrvatskim humanistima, iz logora Sisak smo dopremljeni u Zagreb. Obje sestre su mi preminule. Postavlja se pitanje: Zašto su ubijana djeca?

Nisu ta djeca bila „kolateralna šteta“. Bilo je to ciljano i planirano ubijanje nevinih ljudi, Srba, Jevreja, Roma, od najmlađih do najstarijih, bez obzira kako to danas tko nazivao - holokaustom, genocidom ili, jezikom koji svi razumijemo - zločinom.

Zašto su ubijana djeca? Možda je bio odgovor u Uputstvu Heinricha Himlera, šefa Gestapoa, od 25. maja 1942. godine, koji, između ostalog, kaže: „Osumnjičene porodice, pa čak i čitava plemena, treba bez izuzetaka strijeljati, ... djecu strijeljanih treba oduzeti njihovim majkama kako ih ne bi odgajale u mržnji prema Nijemcima. Majke poslati u koncentracione logore.“

Himler kao da je prepisao dio ustaških planova i ideologije. Sve je bio mnogo ranije zacrtano u propisima Nezavisne države Hrvatske i na rednama njenih zvaničnika, koje su ustaše revnosno izvršavale.

„Gest pomirenja je i današnji komemorativni skup, gdje odajemo spomen žrtvama, ne samo u sistemu logora Jasenovac, već svim nevinim žrtvama, stradalim tokom Drugog svjetskog rata. Odajemo spomen i mnogim poznatim i nepoznatim humanistima, koji su, često rizikujući svoj život, radili na spašavanju logoraša“, kazao je Čekić.

Zoran Milanović: NDH je prevjerno provodila propise Trećeg Reicha

O braćajući se na skupu u Jasenovcu predsjednik Vlade Republike Hrvatske Zoran Milanović je rekao:

„Nakon ovako potresnog svjedočanstva, teško je govoriti, i ustvari svaki put kad ovdje dolazim, a do sad sam govorio jednom, pitam se što reći i ima li se što novo za reći. Da li ponoviti da je ovo podsjećanje na ono zlo u čovjeku, u koje ne vjeruješ dok se ne dogodi? Kao što ni tada, vjerojatno većina ljudi i nije vjerovala. Što taj rat može donijeti i kakvo zlo može u čovjeku probuditi. A eto, dogodilo se. Ti zločini su bili ovdje, ne u ime naroda, jer ja pripadam tom narodu, i ne dopuštam da ih je itko činio. Nego u ime države koje nema u hrvatskom Ustavu, nikad je nije bilo i nikad je neće biti. Ta država nije bila neovisna, država je očito bila kao instrument sile i represije koju je imala, a je li bila hrvatska? Za mene nije. Ta država je, kao što je rekao gospodin koji je svjedočio prije mene, imala propise koje je prevjerno i pravljeno počela provoditi prije Trećeg Reicha. I to je grozno, i to treba ponavljati. I za to nema opravdanja i nema objašnjenja. Nema čak ni iracionalne podloge za to. Zašto je to bilo potrebno? Zašta je bilo potrebno ubiti ove ljude koji su bježali odavde? Muškarce. Žena nije bilo. One su ubijene dan ranije. Je li bilo potrebno ubiti te ljude ili ih samo pustiti da odu nakon toliko godina, kao što su to napravili u jednoj mjeri i nacisti u Poljskoj. To je travanj 1944. godine. Sovjetska vojska je pred Berlinom, Amerikanci su davno prešli Rajnu, sve je otišlo, sve se raspalo, ako je ikad itko vjerovao u novi svijet, u „svjetski poredak“, to je kraj travnja 1944. godine. I opet su ti ljudi ubijeni. I to se nikada neće moći shvatiti i to nikada neće moći biti objašnjeno. Kao i to da se u toj državi tada provodio teror nad pripadnicima manjina prije nego što je Njemačka napala Sovjetski Savez. Dva i pol mjeseca prije nego što je Njemačka napala Sovjetski Savez po Hrvatskoj se palilo i ubijalo i interniralo, po toj Nezavisnoj Hrvatskoj. Zašto? Tek napadom Njemačke na Sovjetski Savez počinju masovna ubojstva.

Ubojstva i egzekucije. Prije toga logori, geta, internacija Židova u Poljskoj, ali izravno ubijanje, istrebljivanje manjina, do tog dana prije, do tog napada na Sovjetski Savez, Europa nije vidjela. To se, nažalost, dogodilo ovdje, na prostoru na kojem mi živimo. I to je i u velikom broju ljudi, predaka ljudi koji ovdje žive, Srba, ali i desetaka i stotina tisuća Hrvata, Dalmacije, Slavonije, Zagorja, Istre, Primorja, otoka probudio onaj osjećaj pravde i čovječnosti, da se pobune i ustanu protiv toga. Jer, reći ću ovdje kao predsjednik Hrvatske Vlade, kao Hrvat koji zna i osjeća i svjestan je šta hrvatskom narodu znači njegova država, da cijena koju je jedan narod i jedna generacija spremna platiti za državu, ne smije biti u protivnosti sa svim načelima čovječnosti. A to je ta država bila. I zato se protiv nje pobunilo toliko Hrvata. I naravno oni koji su bili izravno proganjeni, samo zato jer su pripadali drugom plemenu, drugoj naciji, drugom rodu, to su stvari koje moramo cijelo vrijeme ponavljati i ponavljati svojoj djeci. Ubojice i zločinci su odavno mrtvi. Ne vjerujem da je itko od njih preživio. Možda jest negdje daleko, neka mu je nemirana starost. Međutim, oni koji danas šire simaptije prema takvima, prema onome što su radili, rade lošu stvar i bude u čovjeku opet ono zlo. Za to nema opravdanja. Hrvatska danas, Hrvatska članica Europske unije, Hrvatska moderna, tradicionalna, ali i liberalna država, koja dopušta prava, ne samo da dopušta, nego potiče i razvija prava manjina, onih koji su dukčiji, ta Hrvatska je jamac da se ne ovako zlo, nego nikakvo slično zlo, ne smije i ne može dogoditi. I zato kada govorimo javno, kada nastupamo javno, jako je važno kakve riječi biramo i kakve izraze i geste, ako hoćete i grimase, upućujemo onima drugima, koji su samo susjadi. Ovdje u kući, u domu ili preko granice. Jer od te riječi, te geste, te grimase, te psovke se stvarao sloj mržnje koji je dopustio četrdesetih godina prošlog stoljeća da se dogodi takvo zlo. Gruba riječ prema Židovu, prema pripadniku manjine nije prvi put izašla u javnost 1941. godine. Desetljeća su tolerancije takvog govora, takvog garda, takvih gesta, prethodile zločinu. I zato je, ponavljam, jako važno, kako govorimo, kako se ophodimo, kako odgajamo svoju djecu i gdje povlačimo tu vidljivu crtu između dopuštenog i nedopuštenog, dobra i zla.

Samo je to pravi put. I jedini pravi put,

Dragi prijatelji, dame i gospodo ovdje se treba vraćati baš zato što je toliko neugodno.“

Josip Leko: Ustaški režim bio je bezobzirno nasilje i strahovlada

Ovdje sam u svojstvu predsjednika Hrvatskog sabora, ali prije svega kao čovjek koji odaje pijetet, duboko potresen sudbinom zatočenika i žrtava jasenovačkog logora, na mjestu opomene čovjeku svake generacije.

Na ovom mjestu suočavamo se s nečovječnošću, brutalnošću i bezobzirnošću, suočavamo se sa silnom mržnjom prema "drugima", s mržnjom koja se nemilice iskazivala mučenjem, ubijanjem i stvaranjem koncentracijskog logora Jasenovac.

Već dugo godina, svake godine okupljamo se na komemoraciji ovdje u Jasenovcu te obilježavamo spomen dan kako bismo izrazili pijetet nevinim žrtvama fašizma. Ali i iskazali solidarnost s onima koji trpe zbog nasilja, diskriminacije i poniženja i danas.

Činimo to i zato, kako bismo podsjetili na strahote i zločudnost sistema koji je doveo do toga da samo na ovom mjestu bude pogubljeno više od 80.000 ljudi, među kojima je bio i veliki broj djece.

Gospođe i gospodo, svaki režim, koji svoju moć gradi na gaženju ili gušenju ljudskih sloboda i prava zaslu-

žuje najoštriju osudu svakog čovjeka. Ustaški režim je bio upravo takav neslobodarski režim, režim bezobzirnog nasilja i strahovlade.

Pa koji logori su djelo ustaškog režima.

Ovo Spomen-područje Jasenovac trajna je opomena i upozorenje ne samo svima nama, već i budućim generacijama, da svatko može biti proglašen "manje vrijednim" poput ovih žrtava ovdje, u slučaju da opet jednom pobijedi neka totalitarna ideologija koja počiva na nasilju, diskriminaciji i segregaciji.

Upravo zato da se to ne bi ponovilo, zato da više nikada ne bude mržnje, ratova i ubijanja, okupili smo se danas ovdje, kako bismo podsjetili na sve zlo koje sa sobom donose gušenje slobode i zatiranje ljudskih sloboda i temeljnih prava.

Strahote Jasenovca opominju i pozivaju sve nas da više nikada ne dopustimo diskriminaciju i progone na temelju nacionalnih, vjerskih, ideo-loških ili drugih razlika. Jasenovac nas poziva da se odlučno suprotstavimo svakoj politici mržnje, nejednakosti, nesnošljivosti i nasilja i među ljudima i među narodima. Nažalost, ni današnji svijet nije lišen zla mržnje.

Borba protiv diskriminacije i danas je važna, zato podsjećamo na zločine Jasenovca i drugih stratišta.

Gospođe i gospodo, želim naglasiti, Hrvatska je imala snage i odlučnosti preispitati vlastite političke korištene. Učinili smo to demokratski i s nacionalnom svješću i ponosom, ali i kritički.

Zbog toga smo se mogli pokloniti žrtvama fašizma, obnoviti sjećanja i spomenike na njih te očuvati vlastitu antifašističku povijest.

Istodobno smo osudili komunističke zločine, odmazde i represije i poklonili se i žrtvama tih zločina. Sve to učinili smo uz osudu zločina učinjenih u bilo čije ime ili u ime bilo koje ideologije.

Danas u svijetu mir nije trajno sačuvan niti su potpuno poražene ideje fašizma.

Oni koji recikliraju pobijedene ili nedemokratske ideje iz prošlosti osuđeni su od povijesti i ne ostvaruju razvojnu perspektivu, niti ne osiguravaju mir ni razvoj sebi ili budućim generacijama.

Hrvatska i danas mora biti dosljedna svojoj politici afirmacije demokratskih vrijednosti u cilju boljeg života i životnog standarda svojih građana i njihove socijalne sigurnosti, ali i kao vjerodostojna članica EU.

Današnja demokratska i europska Hrvatska izrasla je na vrijednostima antifašizma - na miru, slobodi, demokraciji, zaštitu ljudskih i manjinskih prava. To su trajne vrijednosti hrvatskog društva i hrvatske države.

Na tim najvišim ljudskim vrijednostima Hrvatska želi i dalje graditi svoju budućnost jer budućnost se i može izgraditi samo u miru, slobodi, uzajamnom poštovanju, solidarnosti te želji za dijalogom i suradnjom.

Dr. Ivo Josipović: Mi smo čuvari sjećanja na patnju ljudi u Jasenovcu

Na jasenovačkom skupu na kraju je govorio predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović:

„Događaji koji zauvijek ostaju u kolektivnom sjećanju naroda i čovječanstva, gotovo bez iznimaka, utisnuti su u naše sjećanje strašnim stradanjem, bolom i tugom koji traju i ne mogu prestati. Logor Jasenovac, mjesto na kojem se danas nalazimo, osnovan je na početku Drugog svjetskog rata, s ciljem da bude mjesto zaborava. Bio je stratište, mjesto na kojem je preko 80 tisuća osoba na najstrašniji način mučeno, ubijeno i osuđeno na nepoštovanje i zaborav. Na ovome mjestu se dogodio zločin, genocid, koji nikada

neće prestati boljeti, koji nikada neće-mo zaboraviti.

Obilježavajući danas 69. obljetni-cu proboga zatočenika iz jasenovač-kog logora, sjećamo se svih žrtava. Zatočenici su ovdje podvrgnuti neza-mislivim strahotama. Ti su ljudi bili krivi, zatvoreni, mučeni i ubijeni jer su bili „krive“ nacionalnosti i vjere, ili jer su slijedili „krivi“ svjetonazor. Bili su Židovi, Srbi, Romi, Bošnjaci, Hrvati..., mnogi su bili antifašisti ili ljudi koji nisu mogli protiv svoje sa-vjesti.

I na ovom mjestu strašne tragedije, ovdje u Jasenovcu, moramo iskre-no zažaliti što se zločin dogodio u ime ideje stvaranja hrvatske države. Oni koji su Hrvatsku željeli stvoriti zločinom i nacifašističkom ideologi-jim, nisu to mogli učiniti. Učinili su zlo drugima, ali i Hrvatskoj i hrvatskome narodu. Ali, tijekom Drugog svjetskog rata, ogromna većina hr-vatskog naroda bila je protiv ustaške politike i zločina te je zajedno s dru-gim narodima tadašnje Jugoslavije, Europe i Sviljeta, masovno sudjelovala u antifašističkom pokretu. To je potrebno naglasiti u ime pravde i povi-jesne istine.

U vremenu društvenih kriza, ka-kvu živimo i danas, opasnosti isklju-čenja, mržnje i netolerancije te zameci fašizma i drugih totalitarnih ideologija uvijek ostaju latentno prisutni i u modernom društvu. Ne zaboravimo, teška gospodarska kriza majka je fa-

šizma. Zločini počinjeni u Jasenovcu i drugim koncentracijskim logorima u Europi podsjećaju na razorne poten-cijale totalitarizma koje i danas pre-poznajemo u svijetu, u Europi, a i kod nas. I zato zlo treba i danas nazivati pravim imenom, valja mu se suprot-staviti i ponovo reći: nikada više!

Ali, unatoč tom obećanju koje često dajemo, svijet iznova i iznova, olako prelazi preko zla, politika i ide-ologija koje zazivaju rat, mržnju, is-ključenje drugih i drukčijih, nasilje.... Često šutimo, ne borimo se protiv zla već u njegovu zametku, neki jer se boje, drugi jer ne prepoznaju zlo, treći jer misle da ionako ne mogu ništa promijeniti. Nije tako!

„Masovno uništavanje Židova u koncentracijskim logorima nije bilo popraćeno burnim emocionalnim reakcijama, već mrtvom tišinom i ne-brigom“, bilježi Zigmund Bauman.

Zato, ne skrećimo pogled! Ne budimo ravnodušni! Zajedništvo i od-lučnost u prokazivanju zla je jedina istinska snaga protiv novih Aushwitz-a, Jasenovca i drugih stratišta i zločina za i nakon II. svjetskog rata.

Mi smo čuvari sjećanja na patnju ljudi koji ovdje počivaju. To smo da-nas, bit ćemo i ubuduće. Dugujemo sjećanje svakoj pojedinoj osobi koja je stradala ovdje i na svim sličnim mje-stima širom svijeta. Sjećanje je kao štit koji može sprječiti neku buduću tiraniju i nepravdu, neki budući zlo-čin. Neka je sjećanje most koji nas po-

vezuje u dobru i oprostu, ne mač koji traži osvetu. Jer zlo ne smije nikada biti isprika za novo zlo.

Ali, zlo želi uništiti sjećanje. Želi ga uništiti lažima, negiranjem zločina, ali i prijetnjom i nasiljem. Ustanova Spomen područje Jasenovac i ljudi koji tako brižno, marljivo i pošteno čuvaju za nas povijest, jedina su kul-turna institucija koja je zbog prijetnji pod stalnom policijskom zaštitom. To govori da zlo nije nestalo, da je tu, i vreba. Nedajmo mu priliku!

Mi smo odgovorni za budućnost. Ovo nam mjesto mora biti štit protiv zla, naš zalog protiv mogućnosti da se strahote Jasenovca ikada ponove.

Kameni cvijet pred nama već čet-tridgeset i šest godina stoji kao simbol stradanja, ali i simbol života. Po riječi-ma njegova autora, „nikoga nije vrije-dao, nikome nije prijetio, nije pozivao na osvetu, a ipak nije skrivaо istinu.“ Izrastao je na kosturnici toljkih žrtva, nikog ne imenujući ponaosob, ne dijeleći žrtve ni po vjeri, ni po etnič-koj pripadnosti, i ni po čemu drugom. Ove su žrtve prije svega ljudi. Bili su onakvi kakvi smo mi danas, obični, roditelji, djeca, prijatelji, radnici, pro-fesori, seljaci, vjernici, nevjernici, s vrlinama i manama, kakve i mi ima-mo. Čini se da ovaj cvijet najbolje zna koga i zašto čuva ispod svog dubokog korijenja, na koga nas podsjeća, ova-ko uspravan i okrenut suncu. Uči nas kako se čuva sjećanje. Uči nas suoje-ćanju, pijetetu, praštanju i nadi. Svake godine iznova učvršćuje naše uvjere-nje da ne smijemo dozvoliti da se zlo koje je ovdje bilo više ikada ponovi.

Počastimo trenutkom tišine, osje-ćajem poniznosti i poštovanja, ovo spomen područje i žrtvu ljudi koji su ovdje stradali. Neka se danas svatko, kome su ljudskost, ljubav i naša Do-movina Hrvatska u srcu, bez suvišnih računica, bez politike, bez prebrova-nja naših i njihovih, u dostojanstve-noj tišini, ovdje podno bijelog cvijeta boli, iskreno pokloni svim žrtvama Jasenovca. Neka im je slava!

Poslije prigodnih govora na Komemorativnom skupu zbor Lira izveo je kompoziciju G. Verdija „Va pensie-ro“ (Nabucco), a potom su bile molitve predstavnika vjerskih zajednica. Na kraju su brojne delegacije položile vijence i cvijeće ispod Kamenog cvijeta.

K. Sedmak
S. Tomašević

Nekadašnji zatočenici jasenovačkih logora na komemoraciji u Jasenovcu

ZAVRŠENI 5. DANI ANTIFAŠIZMA

•Ovogodišnje 5. izdanje Dana antifašizma u Opatiji, koje organizira opatijska UABA u suradnji s gimnazijom Eugen Kumičić, a uz podršku Grada Opatije i Primorsko-goranske županije, održano je pod zajedničkim tematskim nazivom Genocid

Respektirajući već ustaljenu uspješnu i prepoznatljivu formulu, prvog je dana održana Večer filma. Prikazan je američki film iz 2001. „Zavjera“ (F.Pierson). Punu dvoranu Ville Antonio, pretežito opatijskih đaka, duboko se dojmilo nacističko hladnokrvno planiranje epohalnog genocidnog zločina, takozvanog – konačnog rješenja židovskog pitanja. Nakon filma razvila se bila živa rasprava, što su je vještoto poticali uviјek svježi Dragan Rubeša i Neven Šantić.

Drugoga dana tema je bila posvećena mladima. Opatijski gimnazijalci, njih dvadeset pod mentorstvom profesorce Sanje Simper, prezentirali su svoj dio evropskog projekta što su ga nedavno realizirali u zajednici s osjećkom III Gimnazijom i zagrebačkom gimnazijom „L.Vranjanina“. Naziv projekta *Moj zavičaj kroz vrijeme* omogućio je opatijskoj ekipi da raščlaniti zločin i otpor na primjerima liburnijskih spomenika i sjećanja iz Drugog svjetskog rata. Jama Ičići, Iskrčavanje u Mošćeničkoj Dragi, Spomen kosturnica u Lovranu, Narodni zbor u Rukavcu 1921. i Židovsko groblje u Opatiji tek su naslovi kojima je dio prošlosti, zaslugom mladih, vraćen u naša sjećanja.

I dok je prvi dan protekao u svečanom tonu zbog nazočnosti gradonačelnika Opatije **Ive Dujmića**, u ulozi

Za manifestaciju Dani antifašizma već punih pet godina postoji izuzetan interes, posebno među mladima - puna dvorana Ville Antonio u Opatiji

službenog izaslanika Predsjednika RH **Ive Josipovića**, pokrovitelja ove manifestacije.

– Drago mi je što se sve veći broj mladih uključuje u ovaj program, jer antifašizam znači jasno stanovište protiv nejednakosti među ljudima, protiv netolerancije i šovinizma te radikalnog

nacionalizma bilo koje vrste. Antifašizam je civilizacijsko i ljudsko opredjeljenje čija načela i vrijednosti nisu vezani za niti jednu političku stranku. Nažalost, ova ekonomska kriza koja je prisutna u našoj zemlji i većem dijelu Europe, izaziva veliku nezaposlenost i socijalni bunt onih koji žive u otežanim uvjetima, a upravo je to plodno tlo za desni radikalizam. Zato je važno održavati ovakve tribine i susrete s mladima, kako bi se upoznali s teškinama antifašizma jer su upravo oni garancija da se povijest ne ponovi – rekao je Ivo Dujmić na otvaranju petog izdanja trodnevne manifestacije, u nazočnosti brojnih učenika opatijske gimnazije kao i predstavnika opatijskih srednjih škola (ugostiteljske, obrtničke i hotelijersko-turističke škole).

Treći je dan uveličao svojim prisustvom i učešćem u raspravi, ministar branitelja **Predrag Fred Matić**. Tribinu pod nazivom *Stoljeće genocida* suvereno su odradili **Žarko Puhovski**, **Renato Matić** i **Vjeran Pavlaković**, uz vještoto moderiranje **Nevena Šantića**, unatoč ponekoj provokativnoj intervenciji iz mnoštva prisutnih građana.

Glavni pokretač i sudionik Dana antifašizma u Opatiji Oleg Mandić

O. M.

U DRUŠTVU NEMA DOVOLJNO OTPORA NEOFAŠIZMU

•Vrlo često se javno ističu fašistički simboli, svjedoci smo govora mržnje, održavaju se tribine i okrugli stolovi na kojima se revidira povijest, veliča „Domovinska vojska“, ustaše i domobrani koji su u Drugom svjetskom ratu bili kvislinška vojska, veličaju se ratni zločinci, prikazuju kao borci za Hrvatsku, a relativiziraju žrtve fašizma i partizanska NOV prikazuje kao zločinačka komunistička vojska

•Vi ste na Skupštini u prvom krugu izabrani za predsjednika SABA RH. Najmladi ste predsjednik do sada i za Vas su glasovali i borci NOB-a i mladi antifašisti. Shvaćate li to kao podršku orientaciji i na mlađe snage i nove ideje za rad SABA koje su antifašisti prepoznali i u Vašim opredjeljenjima?

1992. godine donesen je novi Statut boračke organizacije, odnosno udruge. SUBNOR je postao Savez antifašističkih boraca, a deset godina kasnije Savez antifašističkih boraca i antifašista, čime je stvorena pretpostavka da se u rad boračke organizacije uključe mlađi, ali i mladi koji nisu učesnici NOB-a, a koji prihvaćaju antifašizam kao svoje opredjeljenje. Od tada su prošle 22 godine i oko dvije trećine članstva SABA RH čine mlađi i mladi članovi. Očito je da je u čitavoj organizaciji došlo do spoznaje da je potrebno uključiti mlađe snage u rad organa i tijela u udružama, zajednicama udruga, pa i u našoj krovnoj organizaciji SABA RH. Točno, to podmlađivanje trebalo bi biti jači impuls, novi poticaj u radu čitave organizacije, kako kroz nove metode, tako i kroz dodatno nove programe rada.

To podmlađivanje koje sve više prevladava u vodstvu i u članstvu, vjerojatno podrazumijeva i neke promjene u radu. Hoće li time SABA, osim tradicionalnih aktivnosti, pridati veću važnost i novim sadržajima antifašizma danas?

Pored obilježavanja značajnih događaja iz NOB-a kroz skupove, akademije i komemoracije, našu aktivnost potrebno je obogatiti novim sadržajima. Sigurno je da društveno-političke i ekonomski promjene koje se događaju u svijetu, pa samim tim i u RH, nameću potrebu utvrđivanja novih zadata-

Franjo Habulin, predsjednik SABA RH

ka, ciljeva i sadržaja rada. Mi smo to precizirali u Programskim zadacima SABA RH i Programskoj deklaraciji SABA RH.

S tim u vezi već ove godine, u lipnju, organiziramo kamp mladih antifašista u Savudriji, gdje će se mladi iz svih županija naći i upoznati, zbližiti, ali i obraditi određene teme, kao što je NOB, antifašizam danas, ekstremna desnica u svijetu i kod nas, itd.. Kroz kamp će proći 120 mladih iz svih županija, u tri smjene po sedam dana.

Drugo, uz naš glasnik Glas antifašista i internet stranicu SABA RH, započeli smo pripreme za osnivanje web portala, preko kojega ćemo javnosti prezentirati naše stavove o aktualnim društvenim i političkim pitanjima, progovoriti znanstveno i stručno o povijesnim događajima iz NOB-a, dakle

utemeljeno na činjenicama razotkrivati pokušaje i ciljeve povijesnog revizionizma, progovoriti o radu naše organizacije itd. Želja je da uz portal kroz neko vrijeme krenu i naše novine koje će biti dostupne čitateljima na kioscima. To je velik i ozbiljan posao, uz ostalo potrebno je osigurati i sredstva, ali ne smijemo odustati.

Osniva se Forum antifašista Hrvatske

•Na Skupštini i Predsjedništvu SABA RH inicirano je okupljanje organizacija i udruga, koje antifašizam smatraju svojim opredjeljenjem, u - Forum antifašista Republike Hrvatske. Bilo je različitih prijedloga i oko naziva i oko načina povezivanja.

snimic: M. Šimunković

I dok se nekim prijedlozima čak sugeriralo da se formira jedinstvena organizacija, čula su se i upozorenja da je takva suradnja potrebna, ali da SABA mora zadržati svoju samostalnu ulogu i status kojega je do sada stekao. Kako Vi gledate na te inicijative i za što se zalažate, kao realnu opciju?

Mi smo na skupštini SABA RH donijeli odluku o osnivanju Foruma antifašista Hrvatske. Točno je da je već u početnim aktivnostima za osnivanje foruma, lige, vijeća ili koji ćemo već naziv prihvatići, bilo sumnji, pa i božnji da ćemo osnovati paralelnu organizaciju, da bi SABA RH mogla ostati u sjeni nove organizacije itd. Održali smo inicijalni skup predstavnika svih udruga koje bi ušle u forum. Na tom sastanku raspravljali smo o tekstu povelje, o udruživanju i nazivu. Zadužena je i radna grupa da do sljedećeg sastanka doradi prijedlog Povelje Foruma i da još razmislimo o nazivu. Potrebno je donijeti i pravilnik na osnovu kojega će Forum organizaciono i programski funkcionirati. Smatram da je inicijativa korisna. Okupljanjem organizacija i udruga na platformi antifašističkog opredjeljenja dobivamo omasovljenje i kadrovsко osnaživanje.

Potpisnice Povelje Foruma zadržavaju svoju samostalnost i svoj status, a zajednički predstavljaju koordinaciju čiji je cilj da u suvremenim uvjetima reafirmira povjesnu istinu o NOB-u, da kontinuirano radi na promicanju antifašizma kao civilizacijske tekovine, da se zajednički suprotstavljamo nasrtajima na tekovine antifašizma i sve naglašeniji revizionizam. Naš konačni stav vezan uz Povelju Foruma i Pravilnik o načinu funkcioniranja donijet ćemo na sjednici Predsjedništva SABA RH koja će se održati sredinom svibnja.

Pokušaji revizije povijesti su opasnost za društvo i državu

•Članovi Skupštine usvojili su i Programsку deklaraciju SABA RH u kojoj se upozorava da neke političke snage, pa i značajne nacionalne institucije, „dugo i uporno nude reviziju povijesti NOB-a“. Predstavljaju li ti pokušaji revizije povijesti značajnu opasnost za društvo i državu, s obzirom da su u potpunom raskoraku s

Europom i evropskim ocjenama antifašizma i NOB-a?

Pokušaji revizije povijesti sigurno predstavljaju opasnost i za društvo i za državu. Međutim, ne samo u Hrvatskoj nego i u čitavoj Evropi došlo je do jačanja ekstremne desnice. U mnogim evropskim zemljama su ekstremno desne stranke ušle u parlamente i mnoge imaju značajan broj zastupnika, kao što je slučaj u Austriji, Francuskoj, Švedskoj, Mađarskoj, Švicarskoj itd. Oni ne ističu javno svoju profašističku orientaciju, iako u svojoj suštini to jesu. Oni koji se odvaze javno isticati fašističku ikonografiju, ponašanje ili rasističke ispade, bivaju ozbiljno sankcionirani. Kod nas u Hrvatskoj to nije slučaj. U poslijednjih dvadeset i pet godina došlo je do ozbiljnog jačanja ekstremne desnice u Hrvatskoj i do njenog udruživanja, koordiniranog rada i sinkroniziranih akcija. Vrlo često se javno ističu fašistički simboli, svjedoci smo govora mržnje, održavaju se tribine i okrugli stolovi na kojima se stvara nova revidirana povijest, veliča se „Domovinska vojska“, pripadnici ustaške i domobranske vojske, koji su u Drugom svjetskom ratu bili kvislinška vojska, veličaju se ratni zločinci, prikazuju se kao istinski borci za Hrvatsku, a relativiziraju se žrtve fašizma i partizanska NOV se prikazuje kao zločinačka komunistička vojska.

U tome imaju podršku dijela medija i mogućnost da svoje ideje predstave najširem čitateljstvu i gledateljstvu. To su vrlo opasne pojave jer nema primjerene reakcije i osude ni aktualne vlasti, ni javnih, kulturnih i znanstvenih djelatnika. Ta šutnja još više ohraňuje združenu ekstremnu desnicu za još smjelije poduhvate, što produbljuje daljnje podjele u društvu.

•Nije li u tom kontekstu još opasnija činjenica da se revizijom povijesti pozitivne konotacije daju upravo onima koji su bili na strani fašizma?

Sve je počelo početkom devedesetih godina kada su pripadnici kvislinških vojski, domobrani i ustaše dobili status Domovinske vojske, dodjeljene su im mirovine, formirali su svoje udruge itd. Paralelno s tim, borcima NOV smanjene su mirovine i ukinute su im neke povlastice koje su do tada imali, a jednoj grupaciji u potpunosti su ukinute potpore. I u takvim okolnostima da se bорci, partizani, ratni vojni invalidi, pripadnici partizanske oslobođilačke i pobjedničke vojske osjećaju loše i da se osjećaju izdanima.

Zbog svega toga je revizija povijesti opasna.

•Svjedoci smo i neofašističkih pojava! Tome se suprotstavljaju uglavnom članovi antifašističkih udruga. Kako ocjenjujete stanje - ima li i šire u društvu dovoljno otpora neofašizmu?

Sigurano je da nema dovoljno otpora neofašizmu. Imamo rijetkih primjera pojedinih novinara, publicista i znanstvenika koji u svojim istupima osuđuju neofašističke pojave, no to nije dovoljno. Stječe se dojam da svi bitni subjekti u našem društvu, vlast, javne, kulturne, znanstvene i obrazovne institucije gledaju svoja posla i ne osvrću se na neofašističke pojave, kao da to s njima nema nikakve veze. Ta šutnja predstavlja veliku opasnost. Odgovornost je čitavog našeg društva, svih subjekata da javno osude neofašizam, kao najcrnju ideologiju u povijesti ljudskog društva.

U školama treba učiti istinu o NOB s povjesnim činjenicama

•U nastavnim programima i udžbenicima povijesti u Hrvatskoj ima puno iskrivljavanja i falsificiraja povijesne istine o partizanskoj antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu, i to na svim razinama obrazovanog sustava - od osnovne škole do fakulteta. Antifašisti stalno upozoravaju na to, ali slažete li se da za to, još uvijek u društvu nema dovoljno sluha, iako je RH članica EU koja je utemeljena na antifašizmu?

Katastrofa je da djeca u školama ne uče povijest svog naroda. U tome su ozbiljno prikraćeni. Očito je da su u kreiranju nastavnih programa iz povijesti u osnovnim i srednjim školama, te na fakultetima, prevladale snage koje žele da se uči povijest koja se ne temelji na povijesnim činjenicama. Njima to ne odgovara jer ne mogu prihvatići činjenicu da je NOV ta koja se borila protiv kvislinških snaga u NOB-u, da je izvojivala pobjedu i oslobođila zemlju. Upravo to su snage revizionizma za koje Drugi svjetski rat nije završio i sad se bore za novu istinu koja s istinom nema veze. Točno je da u našem društvu još nema sluha za sprječavanje falsificiranja povijesnih istina o anti-

fašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu. Naš je zadatak da oko tog pitanja okupimo i mobiliziramo sve progresivne snage i da zajednički nastupimo prema Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa sa zahtjevom za cjelevoitom znanstvenom analizom nastavnih programa i udžbenika koji se odnose na povijest NOB-a, te da se izvrši promjena i dopuna sadržaja koji ne odgovaraju povijesnim činjenicama.

•Na Skupštini SABA je posebno upozorenje na „djelovanje dijela dužnosnika Katoličke crkve koja, opterećena vlastitom prošlošću, kontinuirano potiče sukobe“ i poziva na obračun s antifašizmom, a pojedini njezini 'pastiri' otvoreno zagovaraju netrpeljivost. Zašto, po Vašem mišljenju, dio crkvenih krugova, unatoč povijesnim činjenicama i europskoj istini, ne cijeni antifašizam i njegov doprinos u borbi za slobodu Hrvatske i Europe?

Ti crkveni krugovi ne mogu cijeniti antifašizam i njegov doprinos u borbi za slobodu Hrvatske zbog svoje političke proustaške orientacije. Nažalost, u crkvama svakodnevno imaju auditore koji nemogu prenositi svoje ideje i stavove. Dan im je veliki medijski prostor, pogotovo na televiziji, a time i mogućnost da šire svoj utjecaj pa i potiču sukobe i netrpeljivosti. Pruža im se mogućnost nekorektnog političkog istupanja kroz utjecaj na birače, javno podržavanje različitih oblika diskriminacije, te političke ocjene državne vlasti u sekularnoj državi. Osim toga, još se i u školama predaje vjeronaute, i to isključivo katoličke vjeroispovijesti, umjesto da se vjeronaute preseli u crkve. Cjelokupna društvena zajednica trebala bi reagirati i usmjeriti sve vjerske organizacije i zajednice da se bave vjerskim, a ne političkim radom.

•U Programskim zadacima koje je usvojila Skupština, naglašava se da obilježavanje značajnih događaja iz antifašističke borbe i komemoracije valja obogatiti „novim sadržajima, društvenim tribinama, tematskim raspravama, koncertima, izložbama, pohodima, izletima, kvizovima znanja, sportskim natjecanjima i posjetima mjeseta koja su značajna za NOB i Domovinski rat“. Čini se da se neke manje promjene u tom smislu već događaju, ali premalo, a u nekim sredinama gotovo uopće ne.

To je povezano s financiranjem i

kadrovske mogućnostima udrugama. Bitno je i koja politička opcija vodi jedinice lokalne samouprave, pa o tome ovisi i da li će udruga ili zajednica udruga imati podršku i pomoći u radu ili ne. Zbog toga moramo naći mogućnost da pomognemo udrugama koje imaju poteškoća u provođenju i organiziranju spomenutih aktivnosti, kao i u osnivanju novih udruga u općinama gdje ih nema i općenito omasovljavati udruge uključivanjem mladih.

Borci NOR-a nemaju povlaštene, nego radikalno smanjene mirovine

•Na brojnim dosadašnjim manifestacijama, naročito u Jasenovcu i Brezovici, državni vrh je aktivno sudjelovao u obilježavanju događaja iz NOB-a, i davao bezrezervnu podršku udrugama antifašista. Uprkos tome status udruga i boraca NOB-a i nadalje se ne rješava primjereni Ustavu i Deklaraciji Hrvatskoga sabora o antifašizmu. Vi ste i osobno predlagali novu raspravu u Saboru o tome. Je li to nova inicijativa da se osigura i provođenje Deklaracije?

Točno je da državni vrh sudjeluje u obilježavanju važnih događaja iz NOB-a i daje podršku našoj udrizi, donesena je Deklaracija Hrvatskog sabora o antifašizmu i sve to je dobro. Samo donošenje Deklaracije o antifašizmu ne znači da će se ona ostvariti sama od sebe, a mi ćemo promatrati kako to lijepo funkcionira. To se neće dogoditi. Dobro bi nam došla saborska rasprava o oživotvorenju Deklaracije, jer bi to bio novi poticaj. To će biti, po mom mišljenju, teško izboriti, ali bi na tome trebali ustrajati. Saborska Deklaracija o antifašizmu je donesena, a za njezino oživotvorenje se moramo mi sami izboriti i to putem nadležnih ministarstava: Ministarstva kulture, kad je riječ o spomeničkoj baštini, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, kad je riječ o nastavnim programima koji se odnose na noviju povijest, NOB i poslijeratnu izgradnju, Ministarstva socijalne politike i mladih, kad su u pitanju prava učesnika NOB-a i ratnih invalida i Ministarstva branitelja, kad je u pitanju SABA RH, institucionalna podrška i financiranje pojedinih naših projekata itd. Ne gajim iluzije vezane uz to. Biti će puno prepreka kao i do

sada, ali provođenje saborske Deklaracije o antifašizmu ovisi isključivo o našoj upornosti i efikasnosti.

•Radi organiziranja solidarne pomoći SABA RH za svoje članove osniva Fond solidarnosti, uz ostalo, za pomoći pri liječenju, pri podmirivanju troškova prehrane i stanovanja, odnosno za pomoći u njihovom siromaštvu. S druge strane u javnosti se čuje da imaju „povlaštene“ mirovine. Nije li to jasan pokazatelj stvarnog materijalnog položaja boraca NOR-a?

Nema govora o „povlaštenim“ mirovinama. To je smiješno. Borcima NOR-a radikalno su smanjena prava i primanja. Prema podacima HŽMO-a iz siječnja 2014.godine, prosječna mirovina borca NOR-a iznosi 2.700 kuna, a od 1. 1. 2014. godine ukinute su opskrbnine u iznosu od 900 kuna borcima i zatočenicima ustaških logora koji nisu ostvarili pravo na mirovinu. Svi ti ljudi koji su se žrtvovali za slobodnu Hrvatsku, danas su u ozbiljnim godinama, vrlo često vezani uz krevet ili nekakova pomagala i žive s vrlo skromnim ili nikakvim primanjima. To je katastrofa za njih, ali i za našu državu. Osnivanje Fonda solidarnosti pokušaj je da se pomogne našim drugovima koji su u najtežoj situaciji. S tim u vezi imamo dogovoren sastanak u Ministarstvu socijalne politike i mladih 7. 5. 2014. na kojem ćemo, između ostalog, tražiti da se borcima vrate opskrbnine, da im se vrati pravo na ortopedsku pomagala, da budu oslobođeni participacije, usklajivanje mirovina itd. Čitav niz je zahtjeva kojima bi se barem donekle poboljšalo materijalno stanje boraca, učesnika NOR-a. Nadam se da ćemo barem u jednom dijelu uspjeti.

•Na kraju, ako usporedite odnos prema veteranima Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj i u drugim europskim zemljama, kako ocjenjujete evidentne razlike u stavovima?

Odnos prema veteranima Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj i u drugim europskim zemljama je neusporediv. Veterani u europskim zemljama uživaju povlastice, ugled i uvažavanje, dok je u Hrvatskoj taj odnos odraz kako gospodarske situacije, tako i kompletног odnosa prema antifašizmu. Nadam se da će se taj odnos korigirati jačanjem utjecaja Europske unije i njenih sustava vrijednosti.

Razgovarali: Katica Sedmak i Savan Tomašević

Vlak sjećanja za Auschwitz

UABA Opatija na čelu s **Olegom Mandićem** organizirala je sudjelovanje Hrvatske u projektu "Treno della memoria 2014.", a UABA otoka Krka organizirala je sudjelovanje krčkih srednjoškolaca i sponzorirala troškove njihovog putovanja.

Hrvatska je delegacija, iako brojem mala, dala važan doprinos obilježavanju sjećanja na žrtve Auschwitza. Osamnaest je njezinih članova sa sedamstotinjak sudionika, uglavnom Talijana i Francuzu, sudjelovalo u cijelom projektu.

U hrvatskoj su delegaciji bili učenici i profesori iz Opatije i Krka. Srednju školu „Hrvatski kralj Zvonimir“ iz Krka predstavljali su učenici **Matko Vezmar, Andrea Mihalić, Iva Mršić** (4.Ga), **Marija Vančina i Antonela Čorapović** (3.G), te profesorica **Gordija Marijan** i predsjednik UABA otoka Krka **Darko Fanuko**.

Sudionici Vlaka sjećanja proputovali su vlakom put od Hrvatske do Poljske i nazad. Cilj njihovog putovanja bio je Memorijalni centar i muzej Auschwitz-Birkenau, te komemoracija na kojoj su odali počast žrtvama Auschwitza.

Hrvatska delegacija na željezničkom kolodvoru u Rijeci

Hrvatski je predstavnik bio naš učenik Matko Vezmar koji je održao emotivan i dirljiv govor.

Nakon pet dana putovanja, hrvatska se delegacija vratila na ishodištu toč-

ku - željeznički kolodvor u Rijeci. Oleg Mandić je kao dječak preživio strahote Auschwitza i zadnji je zatvorenik koji je živ izašao iz logora smrti.

D.F.

Izložba: Žene - partizanke i drugarice

Povodom 8. marta Međunarodnog dana žena priređena je izložba fotografija iz Narodnooslobodilačke borbe (1941.-1945.) na kojima su u centru pažnje fotografiskog objektiva žene - partizanke i drugarice, ratnice, njegovateljice, bolničarke i doktorice, učiteljice i učenice, žene majke i domaćice, seljanke i građanke, intelektualke, članice SKOJ-a, KP-a, AFŽ-a i Narodnooslobodilačkih odbora. Autori izložbe su **Nataša Mataušić i Mario Šimunković**.

Žene koje su sudjelovale u Narodnooslobodilačkom pokretu, opredjelijući se svjesno za borbu protiv fašizma, nacizma i ustaškog režima, za slobodu, za borbu, za ravnopravnost s muškarcima, pravo glasa i emancipaciju na svim poljima društveno-političkog života. U tome ih je vodila snaga, hrabrost i ljubav prema domovini i narodu kojem su pripadale.

Zajedno s muškarcima, svojim suborcima i drugovima, one su juriša-

le na tenkove i bunkere, po cijenu vlastitog života spašavale ranjene borce, njegovale ih, kuhale, prale i šile i podnosele zajedno s njima sve nedadeće koje je donosio partizanski način ratovanja.

Bilo je teško iz relativno velikog broja sačuvanih fotografija izabrati upravo one koje do sada nisu, ili su rijede korištene, a koje će na najočigledniji način ilustrirati život žena – partizanki i drugarica u tim surovim ratnim uvjetima, a da pritom ne ističemo i ne naglašavamo samo pojedine od tih hrabrih žena. Pokušali smo istražiti i pronaći ime svake žene zabilježene na fotografiji, odajući im time poštovanje i legitimitet, ali često bezuspješno. Nadamo se da ćete nam Vi pomoći.

Početak obilježavanja 8. marta kao Međunarodnog dana žena povezan je s akcijama i protestima, koje su predvodile žene socijalističkog i komunističkog opredjeljenja, a u kojima su tražile bolje uvjete rada, poboljšanje

položaja u društvu, ravnopravnost s muškarcima i pravo glasa. Iako je već krajem 80-tih godina praznik izgubio svoju ideološku osnovu, prešutno je i tiho izbrisana iz kalendara državnih praznika Republike Hrvatske.

Svima nama koji smo ga imali priliku obilježavati i slaviti, ostao je u sjećanju kao dan iskazivanja poštovanja i ljubavi prema ženama i majkama: buketom cvijeća, poljupcem i sitnim znakom pažnje.

Sva prava koja danas imaju, žene su izborile u teškoj i dugotrajnoj borbi. Mnoge žene još uvijek ta prava nemaju ili su im ona znatno smanjena. Solidarnost prema tim ženama, kao i prisjećanje na sve one koje su se hrabro borile za postizanje tih prava, upućuju na činjenicu da nam je taj praznik i danas potreban.

Izložba je bila otvorena u prostorijama SABA RH, do 30. travnja 2014. godine.

M.Š.

SJEĆANJE NA OSLOBOĐENJE VUKOVARA I PROBOJ SRIJEMSKOG FRONTA

•Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Udruga zagrebačkih branitelja Vukovara organizirali su za svoje članove posjet komemoracijama u povodu 69. godišnjice oslobođenja Grada Vukovara i proboga Srijemskog fronta

Objava 35 vukovarskih trgovina, kafića, restorana, ljekarna i pekarnica koje su navodno u vlasništvu građana srpske nacionalnosti i poziv Hrvatima da ih bojkotiraju kao nov način prosvjeda građana protiv uvođenja Ćirilice u grad, dodatno je zamutila međunarodne vode u Vukovaru. Samo par dana nakon što je Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Udruga zagrebačkih branitelja Vukovara zajedničkim priopćenjem (tekst donosimo u prilogu) osudila revalitizaciju fašizma koji već duže vrijeme provodi skupina građana pod nazivom **Stožer za obranu hrvatskog Vukovara** – 12. travnja, stotinjak članova iz ZUABA GZ i ZŽ i Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara priključili su se obilježavanju 69. obljetnice oslobođenja Grada Vukovara i proboga Srijemskog fronta. Bilo je to po prvi put da u tako masovnom broju – i branitelji Domovinskog rata i partizanski veterani – poklonici antifašizma, zajednički komemoriraju događaje iz Narodnooslobodilačke borbe.

Poruke iz grada heroja

Kod Spomen kosturnice na Trgu žrtava fašizma u Vukovaru odana je počast za 388 žrtava fašističkog terora čiji su posmrtni ostaci preseljeni iz Dudika, 155 boraca iz Vojvodanske udarne brigade i 62 pripadnika Crvene Armije, poginulih 8. i 9. prosinca 1944. godine u desantu preko Dunava i u borbama za oslobođenje Vukovara. Položeni su vijenci Predsjednika RH, Predsjednika Hrvatskog sabora i Vlade RH. Također, vijence su položili i Živorad Simić, konzul Republike Srbije u Vukovaru, Zdenko Duplančić, sudionik završnih operacija JA, Vladimir Zlatarić, branitelj Domovinskog rata, Ratko Maričić,

Predstavnici SABA i branitelja zajedno na obilježavanju obljetnice oslobođenja Grada Vukovara

vijećnik zagrebačke Skupštine, te izaslanstva SABA RH i UZBV (mr. Ivan Fumić, potpredsjednik, Jovan Vejnović, predsjednik UZBV, Pero Raić, predsjednik ZUABA GZ i ZŽ i Nikola Uzelac iz Sekcije 6. proleterske divizije SABA RH).

Izaslanik predsjednika Republike dr. Ive Josipovića, brigadni general Ivica Olujić pozvao je u govoru okupljene da ne zaborave ideje antifašizma koje su ugrađene i u temelje hrvatske države. „Vukovar je bio i ostao simbol stradanja, odlučnosti i herojske borbe za hrvatsku domovinu“, kazao je Olujić. Izrazivši poštovanje prema žrtvama ustaškog i fašističkog terora u Vukovaru, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Josipa Leke, saborski zastupnik Damir Rimac, poručio je Vukovarcima da ne dozvole da u njihovom gradu ponovno zavlada mržnja i nasilje. Po njegovim riječima, određene skupine svojim djelovanjem u Vukovaru dovođe u pitanje osnovne civilizacijske dosege. „Hrvatski Vukovar nismo i nećemo zaboraviti. Odbacujemo i osuđujemo sve oblike ekstremizma i radikalizma, koje određene skupine potiču u ovom gradu“, istaknuo je Rimac. Predsjednik Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara Damir Jašarević, rekao je da se „u Vukovaru ponovno mogu čuti ratne trublje i bubenjevi, iako je građanima toga grada još uvijek u životu sjećanju silna tragedija koju su prošli u Domovinskom ratu“. Predsjednik UABA Vu-

kovara Lazo Đokić, podsjetio je kako su prve operacije za oslobođenje Vukovara započele još u prosincu 1944., da bi grad bio oslobođen 12. travnja 1945. godine. Vukovar su oslobodili pripadnici Prve proleterske brigade Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije“, naveo je Đokić. Potpredsjednik SABA RH, mr. Ivan Fumić osudio je nastojanja, kako je kazao, onih koji se protive dvojezičnosti u Vukovaru. „Ti kao da zaboravljaju staru poslovicu da koliko pisama znaš, toliko vrijediš. Očito da oni koji se protive Ćirilici malo vrijede“, ustvrdio je ocijenivši zanimljivim spomenutim kako se nastojanjima da se u Vukovaru ukine dvojezičnost „ne protivi ni HDZ, kojega je osnovao antifašist i sudionik antifašističke borbe“. Oslobodili smo se fašističkog terora i nadali se miru, „ali opet je došlo vrijeme kada su nastale Ovčara, Borovo naselje, Škabrnja, ali i Grubori i Srebrenica, jer ljudi nisu ništa naučili“, kazao je Fumić.

„Zračni križ“ i Dudik

Sudionici komemoracije vijence su položili i svijeće zapalili ispred spomenika „Zračni križ“ na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata, u spomen na hrvatske branitelje i civile (njih 938) ubijene u agresiji na Vukovar 1991. godine. Također i ispred devastiranog spomenika u spomen parku Dudik. Za vrijeme Domovinskog rata uništene su sve ploče, stožaste buk-

tinje i svi eksponati koji su podsjećali na 455 žrtava likvidiranih od vlasti tzv. NDH za vrijeme Drugog svjetskog rata. Spomen park Dudik danas je zapušten, zapadno od spomenika „niklo“ je nogometno igralište (dakako, bez dozvole nadležnih tijela vlasti), okoliš zarastao korovom. Za nadati se da će doći vrijeme da se ovo spomen područje uredi i obnovi, da bude u onakvom stanju kakvo zaslužuju oni koji su ovdje ubijeni, kao i svi koji čuvaju uspomenu na njihovu žrtvu. Na samom prostoru, a koji se danas nalazi unutar administrativne oblasti Vukovarsko-srijemske županije postoji više zajedničkih grobnica koje su podignute u spomen na poginule borce NOR-a – Tovarnik, Negoslavci, Šarengrad, Tompojevci, Mikluševci, Lovas, Ilok, brdo Radoš, bugarsko vojno groblje u Vukovaru...

Na spomen-obilježju „Sremski front“

Dana 12. travnja 1945. godine, kada je oslobođen Vukovar, probijen je i Srijemski front. Na Spomen-obilježju „Sremski front“ (na 106. kilometru autoceste od Beograda prema Zagrebu, pokraj sela Adaševci, uz lijevu obalu rijeke Bosut), čiji sadržaj trajno podsjeća sve naraštaje na jednu od najvećih i najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u – obilježena je 69. obljetnica proboja Srijemskog fronta. „Karavana“ branitelja Domovinskog rata i pripadnika antifašističkih udruga iz Zagreba priključila se svečanoj komemoraciji. Položeni su vijenci i odana počast za 14.947 poginulih partizanskih boraca i saveznika.

Na skupu je, među inim govorio i **Ivana Dačić**, premjer Srbije u ostavci, a pozdravne riječi sudionicima uputio je **Miodrag Zečević**, predsjednik Republičkog odbora SUBNOR-a Srbije. Svečanosti su nazočili i diplomatski predstavnici zemalja čije su trupe sudjelovale u borbama na Srijemskom frontu i velik broj partizanskih veterana, sudnika bitke.

U proboju Srijemskog fronta JA je angažirala 12 divizija, uz sudjelovanje jedinica Crvene armije, bugarske vojske, sovjetske dunavske riječne flote i nekoliko samostalnih bataljuna na bokovima udarnih skupina – na primjer jedan bataljun talijanskih partizanskih dragovoljaca. Iz Hrvatske, u sastavu 1. armije bilo je oko 25.000 boraca, i to u 6. ličkoj proleterskoj diviziji „Nikola Tesla“, 13. proleterskoj brigadi „Rade Končar“, te u formacijama slavonskih i drugih partizanskih jedinica, koje su od ranije popunjavane borcima iz Hrvatske ili su popunjavane pri nastupanju od Tovarnika do Zagreba.

Jedinice 1. armije JA otpočele su proboj Srijemskog fronta 12. travnja 1945. godine uz istovremeno forsiranje Save kod Brčkog i Županje, Dunavom kod Opatovca i Dalja, i Drave uzvodno od Osijeka. Divizije 1. armije su za kratko vrijeme zauzele glavni obrambeni pojaz i brzim prodorom slomile otpor neprijatelja po dubini obrane i do kraja dana oslobodile Vukovar, Borovo, Negoslavce i Županju. Prvog dana je na taj način probijen neprijateljski obrambeni pojaz u dubini od 30 kilometara. Slijedećeg dana jedinice 1. armije nastavile su napredovanje. Nakon uličnih borbi do 18 sati oslobodile su Vinkovce, te

nastupajući od Vukovara, približile se Osijeku. Oslobođenjem Vinkovaca i Županje, 1. armija je probila Srijemski front na cijeloj dubini i otvorila put prodoru prema Zagrebu.

Opcija koja se nije mogla birati

Mnogi kvazipovjesničari sami sebe unapređuju u stručnjake za vojnu strategiju i ulaze u materiju „Srijemski front“ s besmislenim ocjenama te vojne operacije, s ciljem da pokažu kako je Tito namjerno slao srpsku omladinu slabo naoružanu da u što većem broju izgine. Također, neupućene ljudi uvjерavaju da su na Srijemskom frontu bili samo srpski mladići. Konačno ti novopečeni „stratezi“ zaključuju da se sve to moglo mnogo bolje riješiti tako što bi samo saveznici ratovali i poslije sve to predali jugoslavenskoj kraljevskoj vladu u Londonu.

Srijemski front nije bio opcija koja se mogla birati. To je bila nametnuta činjenica privremenog vlasti avnojevske Jugoslavije. U tom smislu i proboj Srijemskog fronta bila je nametnuta nužnost, koja jednostavno nije imala alternativu. Na najteže juriše prilikom proboja slane su upravo najiskusnije borbene jedinice – 6. lička i druge. Iz svega ovoga može se vidjeti da je tvrdnja, kako je kod proboja Srijemskog fronta ginula samo srpska mладеž, samo prljava laž. Također je neistina da su iz Beograda i Šumadije uglavnom nasilno unovačeni mladići bili osnova za proboj Srijemskog fronta. Apsurdna je i ideja da je proboj Srijemskog fronta, zajedno sa završetkom ratnih operacija trebalo prepustiti saveznicima. Jedini saveznici koji su postojali, bili su Crvena armija i bugarska vojska. Zapadni saveznici su bili upravo u to vrijeme angažirani u borbama u Normandiji i zatim u proboju u Njemačku.

Poveća skupina branitelja Domovinskog rata i partizanski veterani, članovi antifašističkih udruga i poklonici antifašizma sudjelovanjem na 69. obljetnici oslobođenja Vukovara i proboja Srijemskog fronta, odali su dužno poštovanje stradalima u završnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske i priznanje za učešće u svjetskom antifašističkom pokretu. Vjerujemo da će zajedničke aktivnosti i suradnja branitelja i antifašističkih boraca i nadalje jačati i razvijati se i tako se suprotstaviti pokušajima revizionizma naše novije povijesti.

B.M.

Detalj stalnog muzejskog postava unutar memorijalnog centra u Adaševcima

Priopćenje Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske

Najoštrije osuđujemo buđenje šovinizma u Vukovaru

•Udruga zagrebačkih branitelja Vukovara i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske objavili su 10. travnja ove godine zajedničko priopćenje za javnost kojeg su potpisali predsjednici UZBV Damir Jašarević i SABA RH Franjo Habulin:

„Suočeni s posvemašnjim pokušajem fašizacije Grada Vukovara i Hrvatske u cjelini, što ga ovih dana provodi skupina građana pod nazivom Stožer za obranu hrvatskog Vukovara, bili smo prisiljeni obratiti se hrvatskoj i međunarodnoj javnosti, ne samo da ukažemo na događanja i političku opskurnost takvih stavova, već i da podsjetimo kuda takvo djelovanje može odvesti, istodobno zahtjevajući djelovanje državnih tijela kojima je zadaća voditi skrb o svakom građaninu Republike Hrvatske, bez obzira na njegovu dobnu, rodnu, vjersku ili nacionalnu pri-padnost.

Ovdje nije riječ o politički motiviranim nastupima, već o činjenici da je došlo do psihičkog i civilizacijskog otklona u odnosu na realitet 21. stoljeća, te života u modernoj Hrvatskoj kao i prihvaćanja europskih vrijednosti života u tvorevini koja se naziva ujedinjena Europa.

Svakako, uvijek kao i sada, sve počinje naoko ne-bitnim stvarima za društvenu zajednicu opterećenu lošom gospodarskom situacijom, a završava u kravim obračunima ljudske civilizacije i društva.

Mi, baštinici vrijednosti hrvatskog Ustava, koji u svojoj preambuli utemeljuje suvremenu hrvatsku državu kao tvorevinu nastalu na Domovinskom ratu i antifašističkim vrijednostima proizašlim iz odluka ZAVNOH-a, a kao i čuvari ljudskih sloboda i prava, posebice manjinskih, kao trajnih vrijednosti hrvatske države, najodlučnije osuđujemo najnovije aktivnosti navedene skupine, koji neodoljivo podsjećaju na dje-

lovanje „einsatz“ odreda iz tridesetih godina prošlog stoljeća.

Objavljinjanje liste gospodarskih i inih objekata u Vukovaru, kojih su vlasnici osobe druge nacionalnosti ili vjere, s pozivom na njihov bojkot, svakoga tko imalo poznaje povijest, neodoljivo će podsjetiti na uvod u Kristalnu noć, noć u kojoj su nacisti 1938. g. razbijali židovske trgovine i stanove u Njemačkoj, te započeli holokaust koji je odnio milijune nevinih žrtava. Prepoznat će to kao uvod u obilježavanje građana drugih vjera i nacionalnosti i njihovog razdvajanja. Prepoznat će to kao uvod u najveću krvavu kupku koju je kroz rat i holokaust obilježio i obilježava odnose suvremenog društva. Prepoznat će to kao uvod u genocid i stradanja naroda na ovim prostorima pri kraju 20. stoljeća.

Ne preostaje nam ništa drugo nego, kao i mnogo puta ranije u sličnim situacijama revizije suvremene povijesti i buđenja šovinističkog duha, najoštrije osuditi taj čin. Ali ovoga puta želimo skrenuti pažnju na odgovornost državnih tijela, službi, kao i pravosuđa, u smislu detekcije i sankcioniranja djelovanja koje nas može odvesti na put bez povratka, a posebice u osjetljivim međunalacionalnim sredinama koje još nisu zalječile rane iz posljednjih sukoba. Ujedno pozivamo i tzv. tihu većinu hrvatskog društva, akademsku i intelektualnu zajednicu, sve slobodnomisleće pojedince i organizacije da ustanu i zaštite svakog pojedinca i građanina jer samo uz slobodu i toleranciju ova mala država može krenuti naprijed!“

Donji Lapac

ZAJEDNIČKA SVEČANOST

•Obilježena 72. obljetnica oslobođenja mjesta i pogibije narodnog heroja Stojana Matića

Zbratimljene udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadra, „Brezovica“ Sisak i Gračac upriličile su komemorativnu svečanost u ličkom mjestu Donji Lapac u povodu 72. obljetnice njegova oslobođenja od talijanskog okupatora i pogibije narodnog heroja Stojana Matića. Evocirana su sjećanja na te događaje, položeni vijenci ispred spomenika Stojana Matića, zamjenika komandanta Grupe

partizanskih odreda Like i komandanta Lapačkog bataljuna (poginuo je 27. veljače 1942. godine prilikom napada na talijanski garnizon).

Oslobođenje mjesta Srb u ljeto 1941. godine imalo je vrlo snažan odjek u narodu, to je bio znak za opći ustank u kotarima Donji Lapac i Gračac. U toku nekoliko dana oslobođena su mjesta Otrič, Zrmanja, Bruvno, Malovan i Deljane, a 30. srpnja 1941. godine oslobođeno je i prvo kotarsko mjesto u Hrvatskoj – Donji Lapac. Kasnije, 12. listopada, Donji Lapac i okolicu okupirale su talijanske snage uz pomoć četnika. Donji i Gornji Lapac konačno su oslobodile jedinice 4. armije 20. ožujka 1945. godine, nakon razbijanja dijelova njemačke 373. divizije i 10. ustaško-domobranske divizije u Lapačkom polju.

Nikola Budija

Natječaj za privremenu umjetničku intervenciju

•Virtualni muzej Dotrščina raspisao je javni natječaj za privremenu memorijalnu umjetničku intervenciju na prostoru spomen-parka Dotrščina u Zagrebu. Natječaj je otvoren do 4. svibnja 2014. godine, do kada se očekuju prijave za ovaj važan projekt, vezan za povijest Drugog svjetskog rata i herojski otpor koji su pružali antifašisti Zagreba

Spomen-park Dotrščina najveći je zagrebački gradski park i mjesto najmasovnijeg zločina u povijesti Zagreba. Tijekom fašističke okupacije od 1941. do 1945. godine, na lokaciji današnjeg spomen-parka ubijene su tisuće građana, ponajviše iz Zagreba i okolice, ali i drugih. Na uređenju spomen-parka Dotrščina sudjelovali su neki od najuglednijih hrvatskih krajbraznih arhitekata i umjetnika. Na prostoru parka postoji niz spomenika, radovi **Vojina Bakića, Branka Ružića, Stevana Luketića i Koste Angelija Radovanija.**

Od 2012. godine na prostoru parka izvode se privremene memorijalne umjetničke intervencije, u sklopu aktivnosti Virtualnog muzeja Dotrščina.

Projekt Virtualni muzej Dotrščina pokrenut je 2012. godine s ciljem vraćanja spomen-parka Dotrščina u kolektivnu memoriju, budući da se radi o jednom od najvećih stratišta u

Hrvatskoj. Muzej djeluje kroz privremene umjetničke intervencije na prostoru parka, privremene postave u javnom prostoru grada i druge aktivnosti. Virtualni muzej Dotrščina autorski je projekt **Saše Simprage** koji se provodi u okviru Documente – Centra za suočavanje s prošlošću.

Cilj natječaja je posredstvom suvremene umjetnosti i suvremenih načina bilježenja sjećanja u javnom prostoru, profilirati spomen-park Dotrščinu kao živo mjesto sjećanja godišnjom memorijalnom privremenom umjetničkom intervencijom koja će javnosti biti predstavljena sredinom godine.

Uvjeti natječaja su bili takvi da na njemu mogu sudjelovati svi zainteresirani, da u obzir ulaze intervencije ili instalacije u prostoru, performansi i sve druge umjetničke i slične forme

koje su izvedive u okviru ponuđenog proračuna i mogućnosti. Kako stoji u uvjetima, rad mora biti tehnički

izvediv i u okviru proračuna od maksimalno 3.000 kuna, treba poštovati i uvažiti specifične uvjete parka (šume). Rad treba biti privremenog karaktera i bez štetnih posljedica po prostor parka, a mora biti realiziran i prezentiran javnosti na lokaciji parka u svibnju ili lipnju 2014.

Članovi žirija su: Nataša Bodrožić, kulturna radnica, Slobodne veze – Udruga za suvremene umjetničke prakse; Silva Kalčić, kustosica i likovna kritičarka, urednica likovnosti u časopisu Zarez; Davor Sanvincenti, multimedijalni umjetnik, pobjednik prvog javnog natječaja za privremenu umjetničku intervenciju Virtualnog muzeja Dotrščina.

Početak natječaja je 4. travnja 2014., a rok za predaju natječajnih prijedloga 4. svibnja 2014.

Odabrani rad bit će proglašen najkasnije dva tjedna po isteku roka za predaju natječajnih prijedloga.

S.T.

Spomenik strijeljanima u Dotrščini, autora Vojina Bakića

Prosvjed SABA RH Mreži TV

Akademik Stamać je iznio niz neistina i absurdnih tvrdnji

Poštovani! Na vašoj TV postaji 24. ožujka 2014. govorio je akademik Ante Stamać koji je, komentirajući zbivanja u bivšoj Jugoslaviji, iznio niz absurdnih tvrdnji i neistina, uz punu potporu Vaše voditeljice. Osnovna je teza akademika da su svi borci NOR-a bili nepismeni i primitivni, a da je J. B. Tito bio propali šegrt. Teško je shvatiti da javna osoba, koja sebe smatra visokoobrazovanom, može izjaviti takvo što.

Ako gospodinu akademiku nije poznato, taj šegrt Tito u II. svjetskom ratu vodio je NOB i u suradnji s antifašističkom koalicijom izborio pobjedu nad školovanim generalima nacističke Njemačke i fašističke Italije.

Izborio je povratak otetih i prodanih teritorija Hrvatske. Predvodio je pokret nesvrstanih, koji je u to vrijeme imao ključnu ulogu u očuvanju svjetskog mira.

Interesantno je da je svijet tom „šegrtu“ odio brojna priznanja, a mnoga sveučilišta su ga proglašila počasnim doktorom.

Priče o „krvožednim komunistima“ toliko su zاغlupljujuće da ih ne treba ni komentirati.

Ne ulazimo u uređivačku politiku vaše TV postaje, ali ostaje činjenica da sustavno promovirate osobe ekstremne nacionalističke provenijencije.

Savez antifašističkih boraca i antifašista RH

Bolman

•Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista (ZUABA) Osječko-baranjske županije (OBŽ) organizirala je u subotu, 22. ožujka 2014. godine obilježavanje 69. godišnjice Bolmanske bitke, koja je bila druga velika antifašistička operacija u Baranji za vrijeme Drugog svjetskog rata

Prva je bila Batinska bitka (11.-19. studenoga 1944.). Bolmanska bitka se odvijala od šestog do 21. ožujka 1945. godine na širem prostoru oko Bolmana i uz lijevu obalu rijeke Drave, a u njoj su učestvovali borci Jugoslovenske, Crvene i Bugarske armije, a protiv jedinica njemačkog Vermahta.

Vijenci su položeni na spomen-obilježja u Petlovcu, Baranjskom Petrovom Selu i Bolmanu, a glavna svečanost podsjećanja na te značajne dane održana je kod bolmanskog spomenika na križanju puteva Bolman – Baranjsko Petrovo Selo – Petlovac, koji je obnovljen prošle godine. Vijence su položili predstavnici SABA RH, generalni konzul Republike Srbije u Vukovaru Živorad Simić, predstavnici SUBNOR-a Vojvodine, Apatina, Bečeja i Sombora, predstavnici Osječko-baranjske županije, SABA Osječko-ba-

Svečanost u povodu godišnjice velike pobjede u Baranji

ranjske županije i ZVO-a iz Vukovara te predstavnici Općine Jagodnjak, Općine Petlovac (načelnik Drago Dominić), Grada Belog Manastira (gradonačelnik Ivan Doboš), Vijeća srpske nacionalne manjine (VSNM) OBŽ, VSNM Općine Darda, VSNM Grada Belog Manastira i belomanastirskog pododbora SKD-a "Prosvjeta". Na obilježavanju godišnjice bile su i delegacije Općine Kneževi Vinogradi i antifašističkih udruga iz Belog Manastira, Borova, Osijeka, Požege, Trpinje i Vukovara...

Završno obilježavanje godišnjice Bolmanske bitke održano je kod spomenika u središtu sela, na kome su isklesana imena poginulih boraca iz Bolmana i Majskih Međa, a poslije toga je u mjesnom Domu kulture održan i završni dio svečanosti. Pred stotinjak okupljenih gostiju, za koje je bolmanska "Zlatna žena" priredila ručak, uspomene na Bolmansku bitku, njen tadašnji i današnji značaj, evocirali su Nikola Opačić, predsjednik ZUABA OBŽ i potpredsjednik SABA Hrvatske, načelnik Općine Jagodnjak Andelko Balaban, prof. Pero Matić iz Darde, predsjednik UABA Osijek, i Stevo Drača iz Apatina, predsjednik Opštinskog odbora SUBNOR-a Apatin te član Pokrajinskog i Republičkog odbora SUBNOR-a Srbije.

Potom je pjevačka grupa UABA Osijek, pod vodstvom nastavnice u mirovini Dušanke Stojnović, otpjevala tri pjesme posvećene partizanskoj borbi i Baranji ("Jedne davne godine", "Po šumama i gorama", "Oj, Baranjo"), a program je završen recitalom pod nazivom "Krvava bajka", koji su izvele učenice Jelena Kozolić i Sanja Marković, članice jagodnjačkog pododbora SKD-a "Prosvjeta".

Jovan Nedić

Načelnik Općine Jagodnjak Andelko Balaban i Vlade Stajević, jedini živi učesnik Bolmanske bitke iz Bolmana polažu vijenac na spomenik

U ime domicilne Općine Jagodnjak vijenice su položili načelnik Andelko Balaban i Vlade Stajević, zvani "Kruščar", najstariji Bolmanac i jedini živi učesnik Bolmanske bitke iz Bolmana.

SUSRET PARTIZANSKIH VETERANA SLOVENIJE I HRVATSKE

• Izražena zahvalnost poginulim i ranjenim borcima Kozjanskog NOP odreda i brigade Matija Gubec 10. korpusa zagrebačkog

Unatoč kišnom i prohladnom vremenu, antifašistički borci i poklonici antifašizma iz Slovenije (iz općina Sevnica, Krško, Brežice i Laško – njih oko 160) i Hrvatske (Grada Zagreba i Zagrebačke županije – oko 50), nazočilo je 5. travnja komemorativnim svečanstvima u Zelinji i u naseljima Prepolno, Žitomir i Bedenica. Grad Sveti Ivan Zelina je po tradiciji s velikim gospodarstvom primio brojne antifašiste, posebno preživjele partizanske borce. Njihov zajednički susret simbolizira poštovanje i zahvalnost poginulim i ranjenim borcima Kozjanskog NOP odreda i brigade Matija Gubec 10. korpusa zagrebačkog.

Uzvanici su posjetili grobove i spomen obilježja poginulih partizanskih boraca. Položeni su vijenci i evocirana sjećanja na ratne dane. Sudionike su pozdravili **Hrvoje Koščec**, gradonačelnik Sv. Ivana Zeline, **Slavko Crlijan**, načelnik općine Bedenica, **Ana Somrak**, dožupanica općine Krško (u Sloveniji je funkcija župana pandan hrvatskom gradonačelniku), **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, **Stane Preskar**, predsjednik Zveze borcev za vrednote NOB Brežice i **Petar Raić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Kako je istaknuto na skupovima, prije 69 godina, 23. ožujka, neprijatelj je uspio iznenaditi partizanske jedinice u Žitomiru i nanijeti im gubitke u neravnopravnoj borbi: poginulo je 13 boraca Gupčeve brigade na čelu s komandantom **Mijom Bobetkom**. U graničnom području, duž Sutle, zajedno s hrvatskim partizanskim jedinicama, često je borbeno djelovao i Kozjanski NOP odred iz sastava 14. divizije NOV Slovenije. Dana 12. travnja 1945. godine na području naselja Prepolno, Kozjanski odred upao je u ustašku zamku i tom je prigodom poginulo osam boraca. Poginuli su odmah bili pokopani na mjestu pogibije, a kasnije su njihovi posmrtni ostaci prebačeni na groblje u Bedenici.

Sredinom rujna 1944. godine večer dio ljudstva iz Kozjanskog odreda ušao

Pero Raić, predsjednik ZUABA grada Zagreba i Zagrebačke županije obratio se u ime domaćina okupljenim antifašistima

je u sastav brigada 14. slovenske divizije, koja je, među ostalim, borbeno djelovala i kroz hrvatski teritorij. Tijekom pohoda kroz Žumberak, Turopolje, Posavinu, Kalničko gorje, preko Hrvatskog zagorja do Štajerske, hrvatske partizanske jedinice osiguravale su vodiče, davale obavještajne podatke, a hrvatski je narod bratski dočekivao slovenske partizane, pružao im punu potporu i pomoći i organizirao borbeno osiguranje.

I na drugim područjima zajedno su se borili antifašistički borci Slovenije i Hrvatske, primjerice brigade „Tone Tomšić“, „Ivan Cankar“ i „Rade Končar“, te brojni partizanski odredi. Posebno valja podsjetiti na pohod i dolazak 14. slovenske divizije u Štajersku preko hrvatskog teritorija. Bio je to trnovit borbeni put preko Žumberka, Vukomerečkih gorica, Turopolja, Posavine, šezdesetak kilometara od Zagreba na splavima i u čamcima preko Save, pa kroz Čazmu, Kalničko gorje, preko Hrvatskog zagorja do Sedlarjeva na Sutli gdje je bila granica okupirane Štajerske. Pokret 14. slovenske divizije preko hrvatskog teritorija bio je od izvanrednog političkog značaja za učvršćenje veza i

borbenog jedinstva slovenskog i hrvatskog naroda.

Čvrste spone hrvatskih i slovenskih veterana, ali i svih poklonika antifašizma iskazane su i na komemorativnim skupovima u Sv. Ivanu Zelini, Žitomiru, Prepolnom i Bedenici. Ono što posebno raduje (a tako je bilo i ranijih godina) jest primjerena organizacija komemorativnih skupova, te izvanredan prijem od mjesnih tijela vlasti i njihovih čelnika koji su s velikim uvažavanjem primili antifašističke borce iz Slovenije i Hrvatske i brojne uzvanike i zajedno s njima obilježili uspomenu na događaje iz Narodnooslobodilačke borbe. Posebnu pozornost izazvali su Slovenci koji su došli u stiliziranim partizanskim odorama, s oznakama partizanskih jedinica, bedževima Tita, ali i zastavama partizanskih jedinica. Naravno, takvo iskazivanje privrženosti i tradicijama izostalo je s naše – hrvatske strane. Ne samo ovdje, nego i na drugim skupovima prilikom obilježavanja značajnih datuma iz Narodnooslobodilačke borbe. Zastave partizanskih jedinica ili antifašističkih udruga, najčešće ostaju „zaključane“ u njihovim središnjicama.

B.M.

SEDAMDESETA GODIŠNICA ZBJEGA U EL SHATTU

•Proslava 70. obljetnice zbjega 40 tisuća Dalmatinaca u El Shattu održana je 12. travnja u podgorskom kinu, a uz veliki broj sudionika izbjeglišta u Africi, naznačio je i predsjednik RH Ivo Josipović i naglasio da se Hrvatska temelji na antifašizmu i da to nitko neće uspjeti promijeniti

Svečanim programom pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. **Ive Josipovića**, u Podgori je 12. travnja obilježena 70. obljetnica zbjega stanovnika dalmatinskih mješta i gradova u egipatski El Shatt, u jesen 1943. i proljeće 1944. godine.

Pozdravljajući sudionike zbjega i antifašiste okupljene na ovoj svečanosti u Podgori predsjednik Josipović je istaknuo:

“Mogu izraziti poštovanje u ime svih građana i građanki RH, jer ono što su učinili i ostavili nama mladim generacijama je spomenik onom najboljem što ljudi nose u sebi. Meni je otac kao mladi partizan bio u pratnji zbjega i u El Shattu, pomažući ljudima stvoriti mir i sigurnost. Hrvatska se po Ustavu temelji na antifašizmu i pokušaji da se to dokine i da se Hrvatska pokaže kao zemlja koja nije bila pobednica, neće uspjeti, jer mi znamo kakva je bila povijest. El Shatt je bio pothvat naroda koji je pobjegao da se vrati i pobjedi. Tako se i dogodilo.

Podnijeli su velike patnje i žrtve, ali srećom mnogi su se vratili pomogli da se domovina izgradi nanovo. Bilo

je impresivno slušati sudionike zbjega o svojoj borbi za preživljavanje. Hvala vašoj generaciji koja je svojom upornošću i ljudskošću učinila da mlađe generacije nauče te vrijednosti, pomoglo nam je to i u obrani domovine u Domovinskom ratu, a potrebne su i u ovim vremenima, kada se borimo s teškoćama” – obratio se skupu predsjednik Josipović.

Čast mi je da mogu u ime svih građana Republike Hrvatske izraziti poštovanje prema onome što ste učinili, što ste radili i što ste ostavili nama i mladim generacijama.

Na svečanost su stigli pripadnici zbjega sa svih strana Dalmacije, mnogi s memoarskim knjižicama, svjedodžbama iz prvih razreda osnovne škole i početnicom iz El Shatta, poput **Gordane Kosočić**, kao dirljivim uspomenama koje se do smrti čuvaju. Kao dječaci na vrućem afričkom pijesku slikali su se **Kolja Šantić** i **Zoran Rožić** iz Trogira i danas na

skup fotografiju ponijeli je sobom. Prikazan je i film o životu zbjega, radionicama, bolnici, školi ispod šatora, groblju, folkloru, novinama koje su se izdavali. U zbjegu je rođeno 481 dijete, a umrlo 856 osoba.

Obilježavanje obljetnice organizirali su SABA RH, ZUABA SDŽ, uz domaćine na terenu SABA Makarskog primorja, na čijem je čelu **Tonći Pivac**, te suorganizaciju ZUABA Dubrovačko-neretvanske, Šibensko-kninske i Zadarske županije. U ime organizatora skup je prigodnim govorom, u kojem se osvrnuo na teške ratne uvjete u kojima je tijekom 2. svjetskog rata došlo

slobode te da je nedopustivo vrijedanje antifašizma i antifašista na čelu s Titom, jer su se oni izborili za slobodu i izgradili zemlju, uveli samoupravljanje, a u Ustav unijeli samostalnost republika do odcjepljenja.

U ime domaćina skup je pozdravio **Ante Miličić**, načelnik Općine Podgora, kojemu je predsjednik SABA RH Franjo Habulin uručio Povelju za zasluge Podgorana u NOB-u. Skup je pozdravio i izaslanik predsjednika Sabora **Damir Rilje**. Sjećanja na izbjeglištvo u El Shattu iznijela je sudionica zbjega **Lenka Gareljić**, majka predsjednikova savjetnika **Zlatka Gareljića**.

Jakša Miličić, jedan od sudionika, istaknuo je karakteristike El Shatta. To je bila mala država koja nije imala zakona, policije, niti ikakve represije, a sve je funkcioniralo. Svi su imali jednakе uvjete života i bili fenomenalno složni. Fascinira to, ali nisam vidio sociološku studiju koja je to obradila i odgovorila kako je to bilo moguće. Naveo je i ponos našeg naroda koji ga je uvijek sačuvao i u svim uvjetima surovosti i neimastine.

Na ovoj proslavi u pratnji predsjednika RH bilo je više suradnika, među njima ministar **Mirando Mesić** i savjetnik **Zlatko Gareljić** koji su i sami iz ovih krajeva. Inače na skupu su bili predstavnici i susjednih županija i mnogih općina i gradova. Iz grada Makarske bili su predsjednica Gradske vijeća **Jagoda Martić**, gradonačelnik **Tonći Bilić** i gradonačelnik **Miro Družanić**.

Svečanosti programa pridonijeli su zbor umirovljenica Marineta Makarska pod vodstvom **Aleksandra Srzića**, FA Tempet iz Makarske i klapa Podgora. Na ulazu u kinodvoranu, gdje je održan skup i prikazan dokumentarni film o životu u zbjegu, priređena je zanimljiva izložba s pismima i fotografijama. Izložbu je pripremio **Damir Radić**, u suradnji s **Klementom Šimićem** i Gradskim muzejom Makarska. Druženje je nastavljeno uz domjenak u hotelu Aurora.

M.P.

Svečanost u Podgori u povodu 70. obljetnice El Shatta

do zbjega, pozdravio **Krešimir Sršen**, predsjednik ZUABA SDŽ. Govorio je o organiziranosti i funkciranju života u El Shattu. Podsjetio je kako je 1943. godine započela evakuacija iz Podgore, Igrana i Drašnica i još nekoliko manjih pristaništa, najprije na Hvar i Brač. Oko 2000 izbjeglica je krenulo na otok Vis pa u južnu Italiju, kamo je do kraja lipnja 1944. prebačeno 40 tisuća neboračkog stanovništva, od čega 40 posto djece do 16 godina.

Iz južne Italije, iz luke Taranto, po grupama je savezničkim brodovima u slobodni Egipt, sinajsku pustinju - El Shatt prebačeno oko 29.000 izbjeglica.

Na skupu u Podgori govorio je i **Franjo Habulin**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, pozdravio skup prigodnim riječima zahvalnosti i poštovanja prema antifašistima i sudionicima El Shata. Posebno je istaknuo da je El Shatt simbol

•To je poruka književnika i prvoborca *Jože Horvata* na zajedničkoj grobnici koja podsjeća na žrtve Oborovske bitke prije 70 godina i skupo plaćenu slobodu

Urano proljeće (29. ožujka) 1944. godine u posavskom kraju između rijeke Save i potoka Črnca, od sela Rugvica do Pečana, a poglavito u naselju Oborovo, vodila se jedna od većih bitaka tijekom Narodnooslobodilačkog rata u Hrvatskoj. Kao spomen na tu bitku (jubilarna 70. obljetnica), u Oborovu je 29. ožujka ove godine upriličena komemorativna svečanost.

Skupu su, među inim, nazočili **Stjepan Gomerčić**, potpredsjednik, **Mladen Matijašec** i **Petar Raić**, članovi Predsjedništva SABA RH, **Damir Jašarević**, predsjednik Udruge zagrebačkih branitelja Vukovar, **Marjan Krivec**, pred-

O značaju oborovske bitke govorio je **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH

sjednik UABA Dugo Selo, predstavnici lokalnih tijela vlasti, političkih stranaka, poklonici antifašizma i antifašističke borbe iz Zagrebačke županije i Grada Zagreba, preživjeli partizanski borci, ali i poveći broj mladih. Ispred zajedničke grobnice pогinulih partizana i spomenika (rad kiparice **Vere Dajt - Kralj**, koja je također prisustvovala komemoraciji) položeni su vijenci i cvijeće.

U ime organizatora – udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Dugog Sela, Brckovljana i Rugvice, nazočne je pozdravila **Zdenka Turčinović**, istaknuvši da je Oborovo prije 70 godina bilo poprište krvave borbe, koju su vodili 2. moslavačka brigada i Posavski partizanski odred u okruženju s deseterostrukom jačim neprijateljem: Nijemcima, ustašama, domobranima i Čerkezima.

Odajući počast stradalim partizani-

„U grobnici ovoj mrtve ne traži, heroji žive i stoje na strazi“

ma, **Ivica Krivec**, zamjenik načelnika općine Rugvica, naglasio je da okupljanje pred ovim spomenikom svjedoči da unatoč proteku vremena nisu izbrisana sjećanja na ljudska stradanja i patnju, izazvane fašističkim terorom, kao ni na zanos i hrabrost kojom se mladost toga vremena upustila u neravnopravnu borbu sa zlom, s brutalnom silom koja je porobljavala ljude i narode. Dodao je kako je puno spomenika i obilježja, zajedničkih i masovnih grobova u kojima počivaju kosti generacija Hrvata koji su svoje živote kroz stoljeća borbe položili za slobodu i samostalnost hrvatskog naroda i države.

Žrtve – zbog mira

-Ne blijede sjećanja na Domovinski rat koji je kroz patnju i stradanja hrvatskog naroda i kroz žrtve njegovih najboljih sinova iznjedrio ostvarenje stoljetnog sna – suverenu hrvatsku državu. Sanjani idealni osobne slobode, pravo naroda na samoodređenje i vlastitu državu oživotvoreni su. Vjerujmo i radujmo se i danas nakon 70 godina od Oborovske bitke da su žrtve podnesene u mnogobrojnim ratovima kroz koje je prolazio hrvatski narod zalog dugovječnog mira, a žrtve Domovinskog rata posljednje koje su morale prolaziti kroz takva iskušenja, poručio je Krivec.

Govoreći na komemorativnom skupu, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, podsjetio je na Oborovsku bitku hrvatskih partizana, ali i na „nove bitke“ u kojima se borimo za očuvanje vrijednosti antifašizma. Prije 70 godina, u proljeće, selo Oborovo bilo je sjedište tijela narodne vlasti i političkih organizacija Zagrebačkog okruga i Dugoselskog kotara. Tu su boravili i slušatelji partijskog tečaja i nekoliko vijećnika ZAVNOH-a, a u širem području i veće partizanske jedinice. Bile su to okolnosti koje su pogodovale odluci da se u Oborovu preuzme transport s oružjem koji je pristizao s Banije, Kordunom i Like koje je 10. korpusu uputio Glavni štab Hrvatske. Prihvata naoružanja i druge ratne opreme povje-

reno je 2. moslavačkoj brigadi 33. divizije 10. korpusa i Posavskom odredu iz sastava Istočne grupe NOPO 10. korpusa. Konvoj s oružjem trebao je prispjeti do 25. ožujka, no ratne okolnosti uzrokovale su njegovo višednevno kašnjenje. Zbog toga je 570 partizanskih boraca ostalo na području Oborova nekoliko dana duže. Rat se ne sastoji samo od dobivenih bitaka i uspjeha. Da bi se dobio i da bi se izvojerala konačna pobjeda nad neprijateljem, mora se iskusiti gorčinu poraza. Jake neprijateljske snage (4790 vojnika) su 29. ožujka 1944. godine u ranim jutarnjim satima napali partizanske jedinice i okružili ih. Teška bitka s nadmoćnjim neprijateljem vođena je do kasnih popodnevnih sati. Ukupni gubici partizanskih snaga – 152 borca. Neprijatelj je imao također znatne gubitke: oko 150 poginulih i velik broj ranjenih. Ipak, neprijatelj nije ostvario planirani cilj: potpuno uništenje partizanskih jedinica u okruženju i zatiranje antifašističkog pokreta ovog područja. Nakon iscrpljujuće borbe, partizanske jedinice uspjele su probiti neprijateljski obruc i izvući se u Moslavini.

Spriječiti povjesnu neistinu

U nastavku izlaganja Habulin je izrazio nezadovoljstvo, jer se u posljednje vrijeme sustavno napada antifašizam i NOB bez kojih ne bi bilo suvremene Hrvatske, revidira se povjesna istina o antifašizmu kao trajnoj i slobodarskoj vrijednosti i opredjeljenju, napada se lik i djelo Josipa Broza Tita. Antifašistička borba želi se prikazati kao protuhrvatska, partizani kao zločinci, a u posljednje vrijeme dobili su epitet – neobrazovani i nepismeni. Tita se prikazuje kao zločinca i diktatora, odnedavna i kao „propalog šegrtu“.

-Najoštrije osuđujemo pokušaje revizije povijesti Drugoga svjetskog rata, a mi u SABA RH uvijek reagiramo na izrečene neistinе i klevete. Naš je zadatak da i nadalje okupljamo mlade, da im prenosimo istinu o slavnim djelima njihovih preduka, jer mladi naraštaj o tome ne uči u školama, poručio je Habulin.

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovala je Limena glazba KUD-a „Preporod“ iz Dugog Sela i folklorna skupina „Posavec“ iz Oborova.

B.M.

Izraelska konzulica posjetila osnovnu školu

♦Uoči Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta, osmaši su uključeni u integrirani nastavni dan na temu stradanja Židova u Drugom svjetskom ratu

Osnovna škola „Petar Zrinski“ Jalžabet uključila se u obilježavanje Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta. U Jalžabetu se već više godina provodi nastava usmjerena prema tematiki holokausta, učenici posjećuju mesta stradanja, sudjeluju u raznim projektima, školu posjećuju osobe koje svjedoče o progonima. Uoči Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta, osmaši su uključeni u integrirani nastavni dan na temu stradanja Židova u Drugom svjetskom ratu. Učenici su sudjelovali u radionicama na satovima povijesti, likovne kulture, hrvatskog jezika i stranih jezika. Teme radionica bile su prilagođene integriranom danu: slike prošlosti, spašavanje Židova u ratu, odgovornost, dnevnik Ane Frank, djeca u logoru, osrvt na film „Dječak u prugastoj pidžami“. Učenici su ovu temu odlično prihvatali.

Posebni gost škole bio je Juraj Breškvar čiji je otac Ivan proglašen Pravednikom među narodima zbog spašavanja dvojice židovskih dječaka 1942. godine. On je učenicima pokazao medalju i priznanje koje je posthumno dobio njegov otac te s učenicima komentirao taj obiteljski događaj. Posebna gošća bila je i konzulica Michal Herskovitz, zamjenica šefa misije Države Izrael u Hrvatskoj. Unatoč snježnim nepogodama, uspjela je doći do škole

Osnovna škola u Jalžabetu obilježila Dan sjećanja na Holokaust

i održati predavanje na temu holokausta. Najprije je prof. Milivoj Dretar održao uvodno predavanje, a zatim je riječ pripala konzulici Herskovitz koja je govorila o antisemitizmu, holokaustu i logorima smrti.

Iako je govorila na engleskom jeziku, učenici su dobro prihvatali njen izlaganje te na kraju postavljali pitanja.

Konzulici Herskovitz se susret jako svidio te je svim učenicima koji su prisustvovali predavanju podijelila turističke publikacije o Izraelu, zaželjevši da barem jednom posjeti Izrael. Zatim je krenula u obilazak škole, a razgledala je i likovne i književne radeove koji su predili i predstavili sami učenici.

M. D.

ODBORI POČELI S RADOM

Odbori SABA RH su otpočeli s radom. Prvi konstituirajući sastanak Odbora za suradnju antifašističkih i udružica iz Domovinskog rata, a na osnovu zaključaka sa sjednice Predsjedništva SABA RH, održan je 31. ožujka 2014. Predsjednik Odbora je Mladen Matijašec, a zamjenik predsjednika Antun Maruski, te članovi Damir Jašarević, Slavko Cerjanec i Branko Čaćuga.

Članove Odbora pozdravio je i predsjednik SABA RH Franjo Habulin i zaželio Odboru kvalitetan početak rada i uspjeh u ostvarivanju zadanih ciljeva.

Odbor je donio plan rada za naredni period, gdje je istaknuto nekoliko bitnih stavova koje bi trebalo razmotriti. Među prvima je i sam naziv odbora koji bi se moralni promjeniti, jer ispada da udruge iz Domovinskog rata nisu antifašističke. Na prijedlog Damira Jaš-

revića odbor bi se trebao preimenovati u Odbor ratnih veteranova. Takav zahtjev će se uputiti Predsjedništvu.

Jašarević nadalje napominje da je suradnja s udružicama iz Domovinskog rata već započela i to pomaganjem u organizaciji i osiguranju prijevoza na neke od naših komemoracija, kao i dolazak pojedinih članova na iste.

Branko Čaćuga je napomenuo važnost organiziranja okruglih stolova, gdje bi stručni ljudi naših gledišta govorili o raznim temama, a na koje bi se pozivali i mladi antifašisti. Također je preuzeo i obavezu da za sljedeći sastanak sačini prijedlog Poslovnika odbora.

Odbor će se sastajati jednom mjesечно, a po potrebi i češće, a na sastanke Odbora bit će pozivani i predsjednici ostalih odbora.

Mladen Matijašec

Spomenik Stjepanu Filipoviću i dalje bez obnove

•Srušeni spomenik Stjepanu Filipoviću umjesto obnove i ponosa na narodnog heroja, u Opuzenu je povod političkim prepucavanjima. Tako je nestali spomenik postao čak i predmet kaznene prijave protiv vijećnika koji se za njega zalaže

Vijećnik Marinko Filipović (AHSS) prozvao je vlast na odgovornost zbog nestanka spomenika heroju, a gradonačelnik Ivo Mihaljević (HDZ) uzvratio mu je čak kaznenom prijavom optužujući njega za skrivanje spomenika.

Marinko Filipović je kao jedan od osumnjičenih za njegovo otuđenje već imao obavijesne razgovore s nadležnim tijelima.

Postoje ostaci spomenika i oni su na sigurnom, ali ne znam što je s postoljem i spomen-prostorijom koje su srušene prilikom proširenja poduzetničke zone. Službena tijela Republike Hrvatske trebaju početi posao od početka te utvrditi i progoniti nalogodavce i izvršitelje rušenja spomenika, postolja i kompletног spomeničkog parka, a ne osobe koje su pokušale spasiti ostatke, rekao je Marin-

sko Filipović za Slobodnu Dalmaciju. A gradonačelnik Mihaljević, u ime Grada Opuzena, opredijelio se za kaznenu prijavu protiv vijećnika AHSS-a, optužujući ga za isto. 'Svojom izjavom da su „ostaci spomenika na sigurnom“ Filipović sasvim jasno priznaje da su ostaci spomenika u njegovoj organizaciji odvezeni iz skladišta u kojem su bili smješteni, a što smo i naveli u spomenutoj kaznenoj prijavi', izjavio je Mihaljević.

Inače, spomenik narodnom heroju Stjepanu Filipoviću, rodnom iz ovog kraja, kao svjetski simbol antifašističke borbe, dugo je bio ponos i Grada Opuzena. Istovjetna fotografija, na kojoj prkosno uzdiže ruke neposredno prije smaknuća u Valjevu, izložena je i u zgradici UN-a u New Yorku. Spomenik je miniran 1991. godine, a posljednji ostaci kamene kluvice i postolja uklonjeni su prije četiri

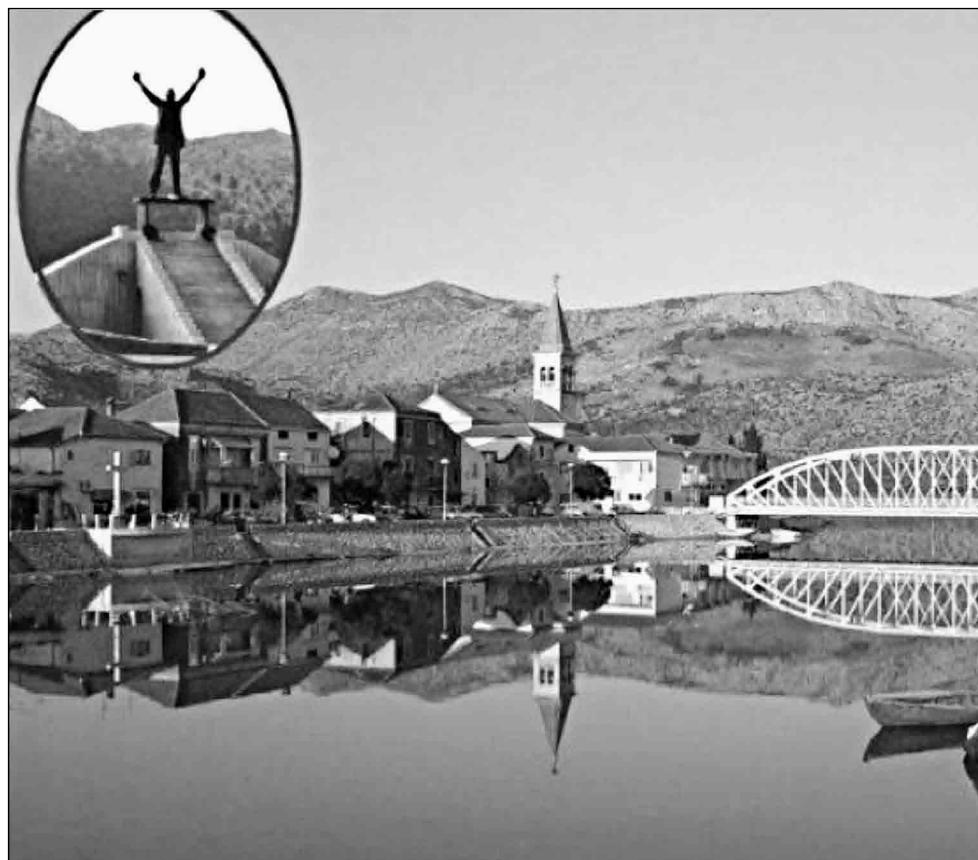
godine, prilikom proširivanja poslovne zone koja je u međuvremenu otišla u stečaj, a upravo u toj situaciji vijećnik Filipović vidi izvor otuđenja njegovih ostataka.

Kako su prenosili mediji u to vrijeme, gradska vlast je još tada obećavala novu, primjerenu lokaciju za spomenik, ali to se nije dogodilo. Pritisak su prije godinu dana vršili i građani predvođeni upravo Marinkom Filipovićem, a nije izostala ni reakcija antifašističkih udruga iz Dubrovačko-neretvanske županije koje su tražile da se postolje sačuva i spomenik narodnom heroju vrati na staro mjesto, no isto se nije dogodilo unatoč obećanjima gradske vlasti.

Današnje stanje vezano uz prijepore koje je isti spomenik izazvao, ocrtava možda i najrealnije stanje u Opuzenu. Lokalni mediji tvrde da se čak i na taj način vode političke bitke, padaju optužbe na sve strane, a spomenika još uvijek nema ni u tragovima.

Upravo zbog herojskog držanja pred fašistima čuvena Filipovićeva fotografija, u prirodnoj veličini, danas se nalazi na ulazu u zgradu Ujedinjenih naroda na East Riveru, kao simbol antifašističke borbe koja je svijetu donijela slobodu. Spomenik kojim se svijet ponosi, 1991. godine je u njegovom rodnom kraju srušen, pri čemu, ne samo da počinitelji toga fašističkog čina nikad nisu uhvaćeni, nego nije bilo ni ozbiljnih pokušaja da ih se nađe.

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Dubrovačko-neretvanske županije tražila je i kaznenu odgovornost gradonačelnika Opuzena Iva Mihaljevića te kaznenu odgovornost cijele opuzenske gradske uprave zbog toga što su uklonjeni ostaci spomenika narodnom heroju Stjepanu Filipoviću, iako je bilo utvrđeno da ga treba obnoviti.

Opuzen još uvijek bez spomenika svjetskom heroju antifašizma – Stjepanu Filipoviću

Hodaj – gledaj – uči!

Postoji li dužnost sjećanja? Naravno da postoji jer sjećanje nas čini živima, upozorava i na zvjerstva koje su neki u stanju počiniti. Opominje: Ne ponovilo se.

Jasenovac je mjesto na kojem su učenici stekli spoznaje o iznimnim patnjama i hrabrosti jasenovačkih stradalnika, ali i mjesto na kojemu mogu učiti o nevjerojatnoj snazi i nadi u život i vjeru u čovjeka. Jasenovac je mjesto koje potiče na razmišljanja, učenja, istraživanja, mjesto izgrađivanja osobnog stava i aktivnog otpora prema zlu i zločinu, ali i mjesto prihvaćanja vrijednosti ljudskog života i moralnih načela svojstvenih čovječnosti.

Jasenovac je mjesto s kojeg bi svatko od nas trebao otići noseći u sebi čvrstu poruku da se zločini Jasenovca više nigdje i nikada ne smiju ponoviti. Razlike među ljudima, kulturama, nacionalnostima - trebaju se poštovati, komunicirati i učiti, a nikako dozvoliti da one izazivaju zločine nad čovjekom. U Obrazovnom centru Spomen područja Jasenovac mlađi se osvještavaju o posljedicama nijekanja ljudskog dostojarstva. Iz Obrazovnog centra Spomen područja Jasenovac mlađi u svijet upućuju Poruke mira, svoj glas protiv mržnje, isključivosti, rasizma,

•U suradnji sa srednjom školom "Hrvatski kralj Zvonimir" s Krka, Udruga antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka već tradicionalno organizira stručni izlet učenika četvrtih razreda gimnazije u okviru projektne nastave povijesti XX. st. Ove su godine posjetili Spomen područje logora Jasenovac s Memorijalnim muzejom

ksenofobije i svakog oblika netolerancije.

Jasenovački spomenik života u obliku je divovskog cvijeta, čiji korijen crpi snagu iz masovnih stratišta logoraša. Cvijet ističe vječnu ljudsku istinu – da

je život neuništiv i da je jači od smrti. Drugi je dio stručnog izleta bio posvećen upoznavanju ljepota Hrvatske - Parka prirode Lonjsko polje i sela roda Čigoč.

Darko Fanuko

Učenici s Krka u posjetu Jasenovcu

Dan sjećanja na žrtve pokolja u Donjemu Docu

Dana 26. ožujka 2014.g. održan je komemorativni skup u Docu Donjem, grad Omiš, u povodu masovnog masakra nevinog civilnog stanovništva koji je počinila njemačka vojska -pripadnici njemačkih divizija: 7.SS „Prinz Eugen“, 118. lovačke i 264. pješadijske, te 26. ustaška bojna. Civilno stanovništvo, od djece do staraca, na divljački je način strijeljano, zaklano i bačeno u vatru gorućih domova. Stradalo je 276 stanovnika, od toga 103 djeteta.

Komemorativni skup održan je pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske. Nakon sv.mise koju je predvodio Splitsko-makarski nadbiskup mons. **Marin Barišić**, prigodne govorice pred Spomen križom na mjesnom groblju održali su Predsjednik MO Donac Donji, gradonačelnik općine Omiš, Župan SDŽ, izaslanik Veleposlanstva SR Njemačke u Hrvatskoj, gospodin **Valentin Genscher**, a u ime Predsjednika RH komodor HRM **Predrag Stjepanović**.

Izaslanik Veleposlanstva SR Njemačke od okupljenih je, u ime države koju predstavlja, zatražio oprost i izrazio žaljenje, zbog počinjenih zločina.

Nakon, održanih prigodnih riječi, položeno je cvijeće pred centralnim Spomen-križem i u Spomen parku, na Spomenik s imenima žrtava fašizma i 20 partizanskih boraca.

U programu komemoracije učestvovali su i učenici OŠ Gornja Poljica.

Petar Križanac

Zbog gradnje ceste srušen spomenik

•U centru Supetarske Drage na Rabu, na raskrižju ceste za Donju i Gornju Supetarsku Dragu, stajao je 48 godina spomenik poginulim mještanima u Drugom svjetskom ratu, ali je zbog izvođenja radova na projektu Hrvatskih cesta srušen i nije prebačen na novu lokaciju, objavila je Udruga antifašista Raba

Spomenik je krasio obelisk s kamenom zvijezdom na vrhu. Obelisk je stajao ispred konkavnog zida na kome je bila ploča s 31 imenom poginulih mještana. Autor spomenika je **Mihovil Domijan**, Rabljanić. Otkriven je velikom komemoracijom 27. srpnja 1966. godine.

Budući da je 2006. godine oko spomenika izgrađeno neuspjelo raskrižje, Hrvatske ceste od listopada 2013. proširuju cestu Rab Lopar i grande novo rješenje raskrižja s kružnim tokom. Uvjereni da će to biti bolje rješenje, s prijedlogom su se složili odbori Gornje i Donje Supetarske Drage i Udruga antifašista Raba, pod uvjetom da se prema spomeniku postupa s dužnom pažnjom jer se radi o spomenu poginulim mještanima. Uvjet je bio da se u isto vrijeme vrši demontaža i montaža spomenika na novu lokaciju.

Ali, što se tamo događa? Spomenik je srušen u prosincu 2013., a njegovi dijelovi bačeni na deponiju. Svjesni smo da ne živimo u društvu kontinuiteta i da na to "kamenje" neki gledaju kao na spomen totalitarnom režimu. Ali, članovi Udruge antifašista Raba

Spomenik mještanima Supetarske Drage podignut 1966. godine

čuvaju tekovine antifašizma pa zahtijevaju da se poštuje barem civilizacijski odnos prema spomeniku. Tražimo i zahtijevamo da se spomenik konačno počne graditi na novoj lokaciji

jer za nekoliko dana na deponiji više neće biti ni komadića spomenika.

Predstavnik Grada Raba upitan kad će početi gradnja spomenika, s čuđenjem je odgovorio da je izvođač pred deset dana trebao početi s radom, a razlog neizvršenja dogovora mu nije poznat. Na isto pitanje predstavnik izvođača je odgovorio da Hrvatske ceste nisu pripremile prostor za montažu spomenika.

Projekt nacrta novog rješenja raskrižja u Supetarskoj Dragi nitko nikad nije bio bio pa se sumnja da premještanje spomenika možda nije ni bilo u planu. Ako je istina da se odustalo od kružnog toka u korist parkirališta, antifašisti Raba poručuju da to neće proći. Izvođač o ovome šuti, mediji šute, a dijalog se izbjegava, jer otvara nepotrebna i suvišna pitanja na koja će netko jednom ipak morati odgovoriti, a možda i odgovarati. U Gradu Rabu kažu, pitajte Hrvatske ceste, ovi pak kažu pitajte Grad koji upućuje na izvođača radova na spomeniku (firma iz Zadra) i tako lopticu dodaju jedan drugome.

Članovi Udruge antifašista Raba poručuju svim odgovornim osobama da je njihovo nečinjenje grijeh.

Fotografija snimljena 12. ožujka 2014. godine, tri mjeseca nakon rušenja spomenika, pokazuje da spomenik nije razmontiran već srušen bagerima

♦Brojni antifašisti i borci u Narodnooslobodilačkom ratu iz raznih krajeva Istre, Primorja, Rijeke i Trsta okupili su se 5. travnja na Stanciji Bembo nedaleko Bala kako bi obilježili 70. obljetnicu formiranja talijanskog bataljuna "Pino Buducin" koji se borio u sastavu 1. istarske brigade "Vladimir Gortan"

Uz obelisk na mjestu na kojem je 4. travnja 1944. prvi put postrojen bataljun, nakon 70 godina živući borci položili su vijenac i minutom šutnje odali počast poginulim i preminulim drugovima. Slavlju su nazočili **Giovanni Sponza**, rovinjski gradonačelnik, saborski zastupnik i izaslanik predsjednika Republike dr. Ive Josipovića, istarski župan **Valter Flego** i predsjednik istarskog SAB-a **Tomislav Ravnić**.

Nakon pozdravnih riječi **Edija Pastrovickchia**, načelnika Općine Bale, **Sergio Bernich**, potpredsjednik istarskog Saveza udruga antifašista osvrnuo se ratni put bataljuna "Pino Buducin", na ljude, većinom Talijane, željne slobode koji su sa Stancije Bembo prije 70 godina krenuli u borbu protiv fašizma.

"Antifašizam je borba za vrijednosti, a osobito danas kada se suočavamo s novim prijetnjama kojima pojedinci pokušavaju nametnuti svoje interese na štetu šire zajednice rekao je Sponza. Dodajući kako i danas, nakon 20 godina neovisnosti Hrvatske, nakon saborske Deklaracije o antifašizmu, neki smatraju kako je zvijezda petokraka jedan od većih problema Hrvatske iako je pod tom zvijezdom poražen fašizam.

Međutim ovdje nema mjesta političkoj destrukciji već nastojanjima da

Bataljun "Pino Budicin" je bio dokaz zajedništva u borbi

Polaganje vijenaca na spomenik bataljunu Pino Budicin

se konkretnim mjerama pronađu najbolja rješenja za izazove vremena. Istra i Istrani doprinijeli su slobodi, miru i demokraciji u Hrvatskoj u Narodnooslobodilačkom i Domovinskom ratu.

Tomislav Ravnić podsjetio je kako je formiranje bataljuna "Pino Buducin" dokaz convivenze i fratellanze, koju danas negiraju i neki naši intelektualci. Talijanima, Hrvatima i Slovincima na ovim prostorima fašizam je bio neprijatelj, stoga su oni zajedničkom borbom protiv fašizma stvorili preduvjete za brisanje povijesne traume ovih naroda.

Ravnić je upozorio na recidive fašizma, koji su stalno prisutni u Hrvat-

skoj, protiv kojih se stalno treba boriti i tako osigurati jednaka prava svima.

"Slobodu nam nitko nije poklonio, već se fašizmu, uz velike žrtve suprotstavio naš narod, Hrvati, Talijani i Slovinci", istakao je župan Flego. Posebno ističući zajedništvo zahvaljujući kojem su izvorene vrijednosti kojima se i nakon 70 godina ponosimo. Osrvnuvši se na aktualni trenutak dodao je kako se i dalje treba boriti za naš zavičaj, a time i domovinu Hrvatsku, naglasivši kako regionalne jedinice moraju imati veću kontrolu nad društvenim ekonomskim i političkim procesima na svom terenu jer ih najbolje poznaju.

M. R.

Branko Čanković ponovno izabran za predsjednika

Uslavljeničkom ozračju Međunarodnog dana žena 8. ožujka 2014. održana je redovna izborna skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Čazme. Nakon izvještaja o aktivnostima za prošlu godinu, s posebnim naglaskom na uspješno obilježenoj 70. godišnjici oslobođenja Čazme i osnivanja moslavačkih partizanskih jedinica, izabrano je novo predsjedništvo i nadzorni odbor udruge.

Skupštini je prisustvovao velik broj

članova i članica ove, i inače vrlo brojne udruge, uz naznacnost gostiju, predsjednika Zajednice UABA Bjelovarsko-bilogorske županije i delegacija UABA iz Bjelovara, Garešnice, Grubišnog Polja i Petrinje.

Za predsjednika UABA Čazme izabran je jedan od njenih osnivača i predsjednik u više mandata **Branko Čanković**, a za dopredsjednike **Stjepan Gomerčić** i **Stjepan Đuran**.

Kao aktivnosti za 2014. godinu,

osim širenja istine o antifašističkoj borbi i podmlaćivanja članstva, što je djelomično već uspješno provedeno, istaknuto je i daljnje uređivanje spomenika, izletišta i važnih lokacija na čazmanskom području iz perioda NOB-a, njihovo ponovno stavljanje u funkciju, markiranje i unošenje u turističke, planinarske i sportsko-rekreativne karte te stavljanje na korištenje cijelokupnoj zajednici.

Sladan Lipovac

DUBROVČANI U RISNU I TIVTU

♦U okviru programa međunarodne suradnje i nastavljanja prijateljskih odnosa Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Republike Crne Gore, grupa od pedesetak izletnika, članova i simpatizera Udruge antifašista Dubrovnik boravila je 22. ožujka u posjetu Tivtu, poznatom turističkom mjestu na crnogorskom dijelu jadranske obale

Lijepo vrijeme prvi ovogodišnjih proljetnih dana bilo je kao naručeno za nova upoznavanja, susrete i druženja, kao nastavak prijateljskih odnosa i suradnje dubrovačkih antifašista sa Savezom i udružnjima boraca NOR-a i antifašista Republike Crne Gore, poslije obnove suradnje pred ljetom 2008., kada je zajednički osuđena agresija na Dubrovnik i okolicu i Republiku Hrvatsku u ratu prošlih devedesetih i izraženo žaljenje za naneseno veliko zlo, žrtve i štete. Bez zaborava za zločince i zločine, ali odlučni da porušene mostove između susjeda treba graditi otvorena srca za prijateljstvo i dobrosusjedske odnose, dubrovački antifašisti su suradnju započeto u Dubrovniku, nastavili u Podgorici, Cetinju, Baru, Danilovgradu i Žabljaku i ovaj put posjetom Risnu te susretima i druženjem u Tivtu.

U Risnu su se dubrovački izletnici okupili pred spomenikom oslobođenjima Risna od nacifašističkih okupatora, u čemu je bio veliki doprinos boraca legendarne Druge dalmatinske brigade.

Prije sedamdeset godina, sredinom jeseni 1944. Godine, u teškim jednomjesečnim borbama, po visovima oko Risna, hrabri dalmatinski borci donijeli su Risnu, kao i drugim mjestima Boke kotske, toliko žuđenu slobodu, a veliki broj boraca slavne brigade toj je slobodi dao svoje živote, ostavši tako na vječno straži slobode i mira. Među poginulima bilo je 35 boraca s dubrovačkog područja, a kosti njih 13 vječno počivaju u kosturnici spomenika u Spomen parku u Risnu. Na herojstvo, samoprijegor i veliki doprinos boraca Druge dalmatinske pobjedi nad fašizmom i slobodi prigodno je govorio **Branko Grošeta**, potpredsjednik SABA Republike Hrvatske, minutom šutnje odana je počast poginulim borcima NOR-a, a na kosturnicu spomenika položen je lovorov vijenac.

Susret s domaćinima iz Udrženja boraca NOR-a i antifašista u Tivtu, predvođenim predsjednikom **Dragišom Čosovićem**, bio je u Spomen parku uz posjet spomeniku podignutom u sjećanje i čast narodnih heroja pomorskih ča-

nika **Milana Spasaića** i **Sergeja Mašere** koji su u travnju 1941. potopili razarač „Zagreb“ da ne bi pao u ruke okupatora i u smrt herojski otišli zajedno s njim. Prigodno je o tome govorio predsjednik domaćina, a dubrovački su antifašisti na spomenik položili lovorov vijenac. Slijedila je šetnja jednom od najvećih i najljepših jadranskih marina „Porto Montenegro“, obilazak interesantne povijesno pomorske zbirke i podmornice, a poslije zajedničkog ručka posjet etno selu Gornja Lastva i uz nastup klape „Veterani vazda mladi“, druženje uz pjesmu i razmjena iskustava u radu.

Kao u svakom susretanju i druženju, vrijeme je prošlo brzo. Oduševljeni izletnici, dubrovački antifašisti pozdravili su se sa svojim domaćinima iz Tivta i izrazili zahvalnost na iskazanom prijateljstvu, suradnji i uspješnom ostvarenju zanimljivih sadržaja, sa željom da nastavak suradnje i prijateljstvo budu temelj budućih susreta, od kojih je idući u Dubrovniku.

Marinko Vlašić

Osijek

Obilježen Dan oslobođenja grada od fašizma

♦Dan oslobođenja Osijeka od fašizma obilježila je, uz zvuke Tišine, Udruga antifašističkih boraca i antifašista 14. travnja 2014. godine polaganjem vijenaca na ploču Kosturnice u Perivoju kralja Tomislava u Osijeku

Povodom svečanosti održan je povjesni sat, u okviru kojega je **Pero Matić** govorio o ratnim zbivanjima na području Slavonije i Osijeka.

Mnogo više informacija o ovim operacijama dano je na Konferenciji za novinare, održanoj 11. travnja 2014. Godine, gdje je svoja sjećanja prezentirao borac NOR-a **Jovan Nišević**, dok je šire o zbivanjima i značaju Bolmanske bitke i 70. godišnjice osnivanja Osječke udarne brigade govorio **Pero Matić**. Tim povodom je predstavljena i izložba fotografija. Na konferenciju za novinare pozvani su i predstavnici Grada pa joj je prisustvovao dogradonačelnik **Denis Ambruš**, a na Obilježavanju Dana oslobođenja Osijeka od fašizma bili su prisutni predstavnici grada na čelu s gradonačelnikom **Ivicom Vrkićem**.

Na sam dan oslobođenja Osijeka od fašizma, pored već navedenog održanog povjesnog sata, izведен je i kulturno umjetnički program.

Osim ove manifestacije Udruga antifašističkih boraca i antifašista Osijek prisustvovala je 13. travnja 2014. godine svečanosti obilježavanja Dana oslobođenja Borova od fašizma.

Lj.R

Svečanost obilježavanja Dana oslobođenja grada u osječkom Perivoju

Antifašisti oblježili Dan oslobođenja grada

Članovi Udruge antifašista i antifašističkih boraca Slavonskog Broda položili su vijenac i zapalili svijeće na Spomen-kosturnici gradskog groblja i tako 21. travnja obilježili 69. godišnjicu oslobođenja grada. Prigodnim riječima **Nada Radošević** je govorila o gradu i žrtvama koje je podnio u toj slavnoj borbi. Podsjetila je na činjenicu da je malo koji grad imao pet narodnih heroja, dvije brigade (25. i 4. brodska), Diljski partizanski odred i 78 nositelja Partizanske spomenice 1941. godine.

Prisutni su minutom šutnje odali počast svim žrtvama fašističkog terora i preminulim sudionicima NOR do danas.

Nikola Romanić

Buzet

Antifašisti i umirovljenici proslavili Dan žena

Danas kada se često govori o krizi vrijednosti, ponašanje žena svjedoči o tome da su uvijek spremne svoje vrijeme, znanje, kreativnost staviti na raspolaganje da bi pomogle drugima, potrebitima i time šalju pozitivnu poruku svima. Nažalost, i danas u 21. stoljeću, položaj žena u društvu je težak. Njihove plaće u odnosu na muškarce puno su manje i susreću se s drugim teškoćama usprkos deklarativnim dosezima u ravnopravnosti spolova, istaknuo je predsjednik antifašističke udruge **Edo Jerman** na svečanosti u povodu Međunarodnog dana žena koju su zajednički organizirali Udruga antifašista, Matica umirovljenika Hrvatske - Udruga Buzet i Sindikat umirovljenika Hrvatske - Podružnica Roč, pod pokroviteljstvom Grada Buzeta i Istarske županije.

Sudionicima svečanog skupa u Nacionalnom domu govorio je i gradonačelnik **Siniša Žulić** koji je istaknuo da su i u ovim vremenima krize uvjeti za život u Buzetu značajno bolji nego u drugim dijelovima zemlje.

- Ponosan sam što se znanje, mudrost, radijnost i odgovornost žena u našemu gradu sve više prepoznaje pa danas nije čudno da je na vodećim pozicijama obrta i poduzeća, javnih ustanova i tijela javne uprave nerijetko ženska osoba. Kada to istaknem prilikom susreta s ljudima iz drugih sredina, mnogi u šali kažu da je to razlog zašto je Buzet uspješniji od nekih drugih, ali siguran sam da nisu daleko od istine, jer u Buzetu se s pravom može reći da žene drže tri kantuna kuće, poručio je Žulić.

Predsjednica gradskog Povjerenstva za ravnopravnost spolova **Silvana Pavletić** podsjetila je da se jesenas u Hrvatskoj, uz postojeće ženske udruge, oformila Ženska fronta za radna i socijalna prava žena da bi se usprotivilo donošenju izmjena Zakona o radu koji će dodatno pogoršati položaj radnika, posebno žena.

- Svaki razgovor o emancipaciji žena danas je determiniran ekonomskom križom, rekla je Pavletić.

Ženama je praznik čestito i predsjednik ročke Podružnice SUH-a **Milan Zornada**, a govorila je i predsjednica buzetske Udruge MUH-a **Nadija Jermaniš**.

Crvenim karafilima darivali su organizatori svečanog skupa sve žene koje su se odazvale tradicionalnoj proslavi u Nacionalnom domu, a mališani Dječjeg vrtića Grdelin za žene su izradili i prigodne čestitke. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su mješoviti pjevački zbor GD-a "Sokol" iz Buzeta, Muška klapa Pinguentum, Ženska vokalna skupina Vetta, učenici srednje škole, svirači Šćulac-Paladin, pjevači Udruge Mali veliki mikrofon: **Karla Havić** i **Cristina Lubiana** te pjesnikinje **Marija Ribarić** i **Ada Vižentin**.

G. Č. Š.

Zajedničkoj proslavi Dana žena u Buzetu, uz najstarije, prdržili su se i najmlađi

Komemoracija povodom 34. obljetnice smrti Tita

Na komemoraciji povodom 34. obljetnice smrti Josipa Broza Tita, u njegovom rodnom Kumrovcu 4. svibnja se okupilo stotinjak članova i delegacija antifašističkih boraca i antifašista.

U Kumrovec su došli predstavnici Saveza antifašističkih boraca Hrvatske, Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Krapinsko-zagorske županije koja je i organizirala komemoraciju, Saveza društava "Josip Broz Tito" te delegacije brojnih udruga iz drugih mesta Hrvatske, kao i iz Slovenije koje su položile vijence i cvijeće podno Titovog spomenika.

U ime delegacije SABA RH vjenec su položili predsjednik SABA **Franjo Habulin**, potpredsjednik **Ivan Fumić**

i predsjednik ZUABA Grada Zagreba i Zagrebačke županije **Pero Raić**.

Skupu su se tom prigodom obratili **Veronika Kolman**, članica Predsjedništva Mladih antifašistkinja i antifašista Zagorja, načelnik općine Kumrovec **Dragutin Ulama** i župan Krapinsko-zagorske županije **Željko Kolar**.

Župan Željko Kolar istaknuo je da županija tim činom odaje počast velikom čovjeku koji je poznat širom svijeta, dok je Dragutin Ulama najavio je da se općina okreće manjim turističkim projektima vezanim uz Josipa Broza, poput "Titove rezidencije" i "Zdenca radosti" koji bi mogli privući veći broj turista.

R.I.

Proglašen Dan Josipa Broza Tita - 21. studeni

• Za dan Udruge „Josip broz Tito“ iz Novigrada, određen je 21. studeni, dan kada je ondašnji predsjednik države Tito, 1954. godine posjetio, u to vrijeme jedinstvenu općinu Buje i održao čuveni govor povodom potpisivanja Londonskog sporazuma između Italije i Jugoslavije - istakao je Božidar Caković, predsjednik Udruge na nedavno održanoj godišnjoj skupštini

Uizvještaju o dosadašnjim aktivnostima Udruge, spomenuo je kako je tog dana drug Tito proglašen za počasnog građanina Bujštine, a ove godine se slavi i 60-ta obljetnica. Inače, Udruga danas broji ukupno 166 članova, od kojih su čak deseterica mlađa od 18 godina. Prošle godine su, nažalost umrla četiri člana, ali su se istovremeno učlanila 22 nova. Takvo je uključivanje, posebno mladih, izrazito pozitivna tendencija koja sve više dolazi do izražaja.

Članovi Udruge su između ostalog prisustvovali održanim manifestacijama u Kumrovcu, zatim u Bihaću, Drvaru, Jajcu i Fažani, a bili su prisutni i na brojnim antifašističkim manifestacijama i komemoracijama širom Istre.

Programom rada za novo razdoblje, istaknuto je da će se prema mogućnosti održavati javne tribine na koje će pozivati istaknute povjesničare, koji će kroz predavanja što objektivnije ocjenjivati razdoblje u vremenu 1941.-1945. godiine te ulogu samog Tita u tome. U mjesecu

svibnju će članovi sudjelovati u manifestacijama i druženjima u Fažani, zatim Kumrovcu, Bihaću i Jajcu. Posebna briga povest će se o omasovljenju Udruge. Što se tiče samog djelovanja u Novigradu, tu

Na skupštini je izabrano novo predsjedništvo od 13 članova, a za predsjednika je ponovno izabran **Božidar Caković**.

Na kraju skupštine zaslужnim članovima, kao posebna priznanja uručene su vrijedne knjige, a dobili su ih **Vito Anić, Antun Šverko, Vladimir Stankić, Mojmir Stanić te Anteo Milos**. Umjesto zahvalnica, također knjigama su nagrađeni **Ljiljana Simonović** (posthumno), **Josip Medica, Robert Čendak, Vlado Jažić, Ida Matejić**, **Ana Marija Vivoda, Milorad Tomović, Ivan Buršić, Dragica Fatorić te Kristina Flegar**.

Redovna godišnja skupština Udruge J.B.Tito završila je nastupom ženskog pjevačkog zbora Lavanda

Godišnja skupština Društva „Josip Broz Tito“ u Novigradu

će sudjelovati u svim eko i ostalim radnim akcijama, voditi brigu o nemoćnim i bolesnim članovima te polagati cvijeće na grobove umrlih članova. Također, upriličit će se i velika spomen-foto-dokumentacijska izložba o životu i radu Josipa Broza Tita.

iz Novigrada, koji je izveo nekoliko prigodnih revolucionarnih pjesama, a koje je s oduševljenjem pozdravila i zajedno s njima pjevala mnogobrojna publiku, koja je prostor gradske vijećnice ispunila do posljednjeg mesta.

Branislav Ostožić

Za predsjednika ponovno izabran Petar Raić

Usubotu, 22. ožujka, samoborski antifašisti održali su svoju izbornu skupštinu, a na dnevnom redu bila su izvješća o radu u 2013. godini, izbor novih radnih tijela i usvajanje plana rada za ovu godinu.

Skupštini je prisustvovao velik broj članova, brojni gosti iz srodnih udruga i društava iz okolnih mesta i gradova te gosti iz Slovenije, a gosti su bili i su i zamjenica gradonačelnika **Sanja Horvat Ivezović**, predstavnik Forum-a mlađih SDP-a **Luka Tomovski** i zamjenik svetonedeljskog gradonačelnika **Ivica Pavlić**.

Predsjednik UABA **Petar Raić** u svom je izvješću naglasio kako je prošlogodišnji plan izvršen u cijelosti, istaknuo je dobru suradnju s gradovima Samoborom i Svetom Nedeljom, a posebno sa slovenskim antifašističkim udrugama, te će se tako nastaviti i ove godine, s većim naglaskom na suradnju s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata koje prihvataju program Udruge.

Nakon prihvaćenih izvješća i kalendar-a rada za 2014., izabrano je, odno-

Petar Raić govori na izbornoj Skupštini UABA Samobor

sno potvrđeno staro vodstvo udruge pa tako Predsjedništvo čine **Ljubica Mulec, Dragica Bošnjak, Josip Cetina, Jasna Juračić, Vlasta Milakara Požgaj, Miroslav Penić, Marijan Petar i Emil**

Kajganić, na čelu s dosadašnjim predsjednikom **Petrom Raićem**, a predsjednica Nadzornog odbora je **Ivana Zamostni**.

M.K.

Osijek

IZLOŽBA O ANNI FRANK U MUZEJU SLAVONIJE

Više od milijun i sto tisuća ljudi, koliko ih prođe kroz kuću Anne Frank u Amsterdamu, fantastičan je broj, posebice uzme li se u obzir da je riječ o vrlo skučenom prostoru. Nevjerojatno dug zna biti red ispred te male, ali vrlo popularne kuće, povijesnog zdanja, točnije, skrovišta u kojem su se tijekom Drugog svjetskog rata od njemačkih okupatora skrivali Anne Frank, njezina obitelj i brojni drugi Židovi nakon bijega iz rodne Njemačke...

- Nama je to malen broj - na otvorenju putujuće izložbe "Anne Frank - povijest za sadašnjost" u Muzeju Slavonije (zgrada Glavne straže) u utorak, 1. travnja, istaknula je **Maja Nenadović**, iz Kuće u Amsterdamu. Upravo skučenost muzeja potaknula ih je na putujuću izložbu kojom žele približiti izloške što većem broju ljudi diljem svijeta. Umjesto skupih izložaka, pisama, staklenih vitrina i čuvara, postavljena je izložba komponirana od teksta i slika, namijenjena svim dobima. Za hrvatsku izložbu napravljeni su posebni paneli, koji se bave lokalnim stradanjima tijekom Drugog svjetskog rata i u novijoj povijesti, te izložba tako posjetiteljima približava problematiku ljudskih prava, ali i aktualizira pitanje ponovne pojave

nacističke ideologije u suvremenom svijetu.

Poruka koju ova izložba šalje, naglasila je Maja Nenadović, besmislenost je ratnih stradanja uopće, a posebice djece. Upravo učenici vodiči, inovativna pedagogija, daju posebnu, interaktivnu dimenziju učenju povijesti.

Izložba je već posjetila Zagreb, Rijeku i Split. Lokalni partner izložbe je Hrvatska edukacijska i razvojna mreža za evoluciju

sporazumijevanja (HERMES), u ime koje je na izložbi govorio trener **Tvrtko Pater**, naglasivši važnost ovakvih projekata, jer mnogima žrtve iz Drugog svjetskog rata još "nisu sjele". Oduvijek i još uvjek postoje skupine koje ostatak društva ne prihvata samo zbog toga što jesu (ili nisu). Priča Anne Frank progovara o važnosti svakog pojedinca koji vrijedi mnogo više... - naglasio je Tvrtko Pater.

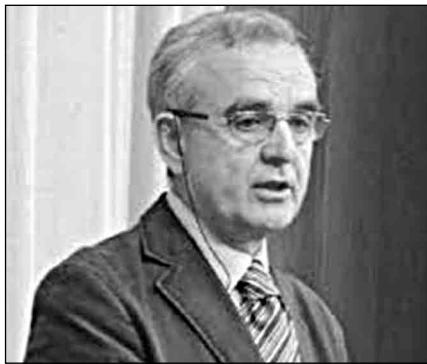
N.V.

Izložba u Osijeku o Anni Frank

Rad s mladima prioritet Udruge antifašista

•U Velikoj vijećnici Grada Krka, 22. veljače 2014. godine, održana je izvještajna Skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka (UABA) kojoj su, pored stotinjak članica i članova ovog najbrojnijeg otočkog udruženja, nazočili predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (SABA RH) **Franjo Habulin**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske župnije (SABA PGŽ) **Dinko Tamarut** te domaćin, krčki gradonačelnik **Darijo Vasilić**

Predsjednik Udruge Darko Fanuko

Nakon službenog otvaranja skupa i formiranja radnog predsjedništva, predsjednik krčke UABA **Darko Fanuko** podnio je izvješće o prošlogodišnjem radu udruženja, istaknuvši na početku kako je udruga u razmatranom razdoblju okupljala 596 članova (danas ih broji nešto više), od čega 340 žena i 256 muškaraca, čije je djelovanje vezano uz devet otočnih podružnica, te Forum žena i Foruma mlađih. Brojne aktivnosti UABA započele su već u siječnju, nastavljaju Fanuko, kada je u sklopu nacionalnog programa Noći muzeja u Puntu otvoren Muzej Narodnooslobodilačke borbe. Tijekom veljače krčka delegacija sudjelovala je u Zimskom memorijalu mira 26 smrznutih partizana koji se tradicionalno priređuje u Mrkoplju, dok je u travnju organizirana svečana proslova Dana oslobođenja otoka Krka kojoj je prošlogodišnji domaćin i pokrovitelj bila Općina Punat. Nakon što se, pored ostalog, posjetilo Jasenovac, Lukovo, Kordun, Podhum, Praprot, Brinje i Lepoglavu, krajem listopada Krčani su u Otočcu nazočili svečanoj akademiji, organiziranoj povodom 70. obljetnice prvog zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH). Početkom ove godine, povodom Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, u Omišlju, u tamošnjoj Galeriji Lapidarij, bila je postavljena prigodna izložba. Fanuko naglašava da udruga puno ulaže upravo u rad s mlađima, kako bi što vitalnijom održala antifašističku tradiciju. To svjedoči i činjenica što je četvero predstavnika Foruma mla-

dih, kao dio županijske delegacije, prošle godine posjetilo ozloglašeni logor Auschwitz. Tome u prilog govori i izlaganje organizirano u krčkoj srednjoj školi na temu sve većeg problema neonacizma u Europi i fenomena desničarskih opcija u Hrvatskoj. Uz sve to, u Galeriji Decumanus priređena je izvrsno posjećena izložba rukotvorina Vridne ruke, u Korniću jubilarne, desete po redu Sportske igre antifašista, a što se nakladničke aktivnosti tiče, zaključuje Fanuko, održana je promocija knjige Neverini i bonace (Krčki boduli i antifašizam - sjećanja i povijest) pok. **Ivana Kosića** koji je devedesetih godina dao značajan doprinos u očuvanju našeg udruženja.

Riječ je potom preuzela **Marija Tudor**, predsjednica Foruma žena, istaknuvši kako Forum danas okuplja veliki broj žena i djevojaka, u rasponu od 15, pa sve do 101 godine, koje, unatoč različitim generacijama, povezuje antifašizam kao pokret koji širi ravnopravnost, toleranciju, jednakost i poštenje. U prošloj godini Forum bilježi pozitivne rezultate vezane uz pomlađivanje članstva, ponajviše zahvaljujući angažmanu članova Foruma mlađih. S ciljem poštivanja tradicije antifašističke borbe, dodaje Tudor, važno je našim precima osigurati trajnu zahvalnost zato što su svojim sudjelovanjem u Narodnooslobodilačkoj borbi idućim generacijama osigurali svjetliju budućnost.

U kratkoj prezentaciji **Vilim Papa**, predsjednik Foruma mlađih, naveo je kako se prošle godine uglavnom radilo na omasovljavanju članstva, a od realiziranih aktivnosti izdvojen je posjet poljskom Auschwitzu i talijanskom Gornarsu, pomoći u realiziranju Sportskih igara antifašista te suradnja s Udrugom demo-bendova grada Krka u organizaciji Prvomajskog inkubatora. Kako bi se aktivnosti Foruma, ali i čitave udruge, što više približile javnosti, osobito mlađima, otvoreni su Facebook profili: Antifašisti otoka Krka i Forum mlađih antifašista otoka Krka.

Predsjednik SABA-e RH **Franjo Habulin** tom je prigodom istakao zadovoljstvo radom krčke UABA-e, ponajviše zbog napora uloženih u sada već

kontinuirani rad s mlađima. Naime, još 2005. godine imali smo 29.500 učesnika Narodnooslobodilačke borbe, ističe Habulin, međutim početkom ove taj se broj sveo na svega 8.500 boraca, među kojima ih je sigurno polovica u nezavidnoj zdravstvenoj situaciji. Prema tome, ako ne budemo radili s mlađima postoji mogućnost da u jednom trenutku naša udruženja ostanu bez članova. No, kako se to ipak ne bi dogodilo, pored ostalih htijenja, postoji ideja da se na području Primorsko-goranske županije tijekom ljetnih mjeseci formira Kamp mlađih antifašista kojeg bi u tri smjene punili srednjoškolci i studenti s područja čitave Hrvatske. Ondje bi se mlađima prenosila povijest Drugog svjetskog rata, educiralo o metodologiji rada udruga i njihovoj organizaciji, ali i raspravljalo o aktualnim temama. Takvi bi edukativni sadržaji naravno bili praćeni i onim neformalnim, zabavnim. Osim pomlađivanja udruga, valja se pozabaviti još jednim bitnim problemom, nastavlja Habulin, a to je naš kontakt s javnošću posredstvom medija. Najavio je da je u pripremi i portal, a možda jednog dana, kada se za to steknu uvjeti, on preraste u tiskovinu.

Ono što bi se od krčkog udruženja svakako dalo naučiti, ističe **Dinko Tamarut**, predsjednik SABA-e PGŽ, sve intenzivnija suradnja sa školama, u čemu su Krčani sve bliže opatijskim kolegama. Dobro koordiniranje tako velike asocijacije što djeluje na području čitavog otoka, možemo generalizirati i na samu županiju koja se u mnogim segmentima, ako pratimo načine rada naših udruga, razlikuje u usporedbi s ostalim sredinama.

Moramo priznati, navodi krčki gradonačelnik **Darijo Vasilić**, kako naša UABA ponajviše zbog članova koji su prihvatali temeljna načela antifašizma - nenasilje, toleranciju i solidarnost - vrlo lijepo funkcioniра u cijelom kontinuitetu postojanja. Tako se u nas, od samog početka uspješno stupaju aktivnosti anifašista, udruga proizašlih iz Domovinskog rata, lokalnih samouprava i javnosti, što vodi zaključku kako je opće raspoloženje ovdje antifašističko, a antifašizam itekako vitalan.

♦Nakon „presude desetljeća“, o piramidi korupcije i može li Hrvatska krenuti ispočetka – raspravljalo se na skupu kojeg je upriličilo Društvo „Povijest izvan mitova“

Društvo „Povijest izvan mitova“ dobrovoljna je i nestранаčka udruga istraživača, koja se bavi istraživanjem nove hrvatske povijesti, u cilju ispravljanja ideološkoga i mitskog povjesnog „revizionizma“, promovirajući temeljne civilizacijske vrednote i tekovine mira, slobode, ljudskih prava, antifašizma, protufašističke oslobođilačke borbe 1941.-1945., demokracije i socijalne pravde, suradnje i ravnopravnosti među narodima i državama.

U dvorani SABA RH, samo dva dana nakon „presude desetljeća“ kojom su nepravomoćno proglašeni krivima Sanader i HDZ, upriličena je ranije zakazana tribina „Kultura dijaloga“ u organizaciji Društva „Povijest izvan mitova“ na temu „Kako je Ivo Sanader ukrao Hrvatsku“. Uvodničar je bio novinar i publicist **mr. Dražen Rajković**, autor istoimene knjige iz 2011. godine, u kojoj je u određenom smislu predestinirao presudu protiv političke korupcije u Hrvatskoj.

Kako je istaknuo voditelj tribine **dr. Tomislav Badovinac**, predsjednik Društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske, do izlaska Rajkovićeve knjige služili smo se izrazom

Kako je Ivo Sanader ukrao Hrvatsku

Sanader je „opljačkao Hrvatsku“, ali se nismo susreli sa izrazom „ukrao državu“. „Mislim da je izraz ukrao adekvatniji, jer on nije samo opljačkao Hrvatsku u materijalnom smislu, već je degradirao sve njene moralne, pravne i društvene vrijednosti i pretvorio ju je u svoju privatnu državu“, rekao je Badovinac.

Ivo Sanader, po Draženu Rajkoviću, bio je bitna suprotnost svom prethodniku Franji Tuđmanu, xenofobičnom i autoritarnom nacionalistu, ali i umornom i silno neučinkovitom Ivici Račanu. Sve do odlaska s vlasti, Sanader je vješto skrivo svoj istinski karakter čovjeka koji je još ranih 90-ih godina rekao „Stari moj, dokopali smo se vlasti, treba zgrabiti što se zgrabiti da, tko zna dokle će ovo trajati“. Krivi su i Sanader i HDZ, kazao je Rajković, dodajući kako je za korupciju presuđeno samom vrhu vlasti u Hrvatskoj. Ljudi koje je izabrao narod, krali su i sebi stvarali nezamislivo bogatstvo. Bili su nedodirljivi.

Danas, kada su oni osuđeni, propala je piramida korupcije. Ili možda nije? Hoćemo li sutra opet otići liječniku, činovniku, profesoru, policajcu s kuvertom punom novčanica? Ta i druga pitanja dominirala su u raspravi u kojoj je sudjelovalo desetak sudionika.

Presuda omogućuje svim građanima Hrvatske, uključujući i članove i pristaše HDZ-a, da se napokon suoče s činjenicom kako se HDZ, kao politička organizacija, u oba svoja mandata ponosa sustavno kriminalno: ta činjenica ne

kompromitira niti jednog člana stranke, koji od takvog ponašanja nije imao koristi (zato je Karamarkova primjedba da su članovi HDZ – a pošteni ljudi prilično besmislena: ovde se nije radilo o suđenju članovima Hrvatske demokratske zajednice, nego o suđenju dugogodišnjoj praksi ilegalnog financiranja te organizacije, protiv čega se svojedobno borio i sam Karamarko dok je bio šef policije u Zagrebu). Odluka suda nije samo osuda HDZ-a i pojedinaca, nego i jedne političke epohe i prakse koja je u njoj dominirala i koja je u velikoj mjeri devastirala samu ideju politike kao poziva. Bio je to period jednog od najmučnijih i najbesramnijih pothvata u kratkoj povijesti samostalne Hrvatske. Političari, njihovi pobožnici, raznorazni poduzetnici – svi su smatrali da se njihov udio u zamraćenom novcu podrazumijeva. Međutim, dojam je da vrtoglavе svote koje su se odlijevale iz državnog proračuna, nisu ni do koljena drskosti i pohlepi s kojima su ljudi iz kruga bivšeg hrvatskog premijera rasipali javno dobro i novac hrvatskih gradana o kojem su trebali brinuti.

Nakon Sanaderova odlaska nastaje se sanirati posljedice koruptivnih metastaza koje su rastocile same temelje Hrvatske. Međutim, uzroci nastanka korupcijske hobotnice još nisu dirnuti – zaključeno je na tribini na kojoj je Dražen Rajković dokumentirano, trezveno i analitično sustavno obradio dobro organizirani svijetiza kulisa HDZ-ovih političkih predstava.

B.M.

SVE VEĆA AFIRMACIJA ŽENA

♦U prepunoj dvorani SABA RH, UABA Jug Zagreb primjereno obilježila Međunarodni dan žena

U druga antifašističkih boraca i antifašista Jug Zagreb jedna je od najbrojnijih ali i najuspješnijih u svom djelovanju na području Hrvatske. U povodu Međunarodnog dana žena, u dvorani SABA RH upriličili su za svoje članice zajednički susret koji je bio više radni nego svečanski.

Stjepan Šafran, predsjednik UABA Jug Zagreb na skupu je istaknuo kako se danas žene (ali i muškarci) vraćaju sadržajnom obilježavanju Dana žena. Podsetio je da režim Franje Tuđmana nije tolerirao ni obilježavanje Međunarodnog dana žena. Bilo je pokušaja da se 8. ožujak proglaši komunističkim

praznikom i zamijeni Valentinovom. U Narodnooslobodačkoj vojsci Hrvatske bila je masovna zastupljenost žena. Žene su bile aktivne u tijelima narodne vlasti, od seoskih NOO-a pa do najvišeg zakonodavnog i izvršnog tijela Hrvatske – ZAVNOH-a, kao i rukovodstava drugih organizacija NOP-a. Postigle su političku ravnopravnost, što im je zajamčeno i u Deklaraciji o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske, donesenoj na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a 1944. godine, kazao je Šafran.

Skupu su se prigodnim riječima obratili **Franjo Habulin**, predsjednik

SABA RH, **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZŽ, **dr. Vesna Čulinović-Konstantinović**, bivša predsjednica SABA RH, **Mladenka Patarčec-Pašalić**, vijećnica Gradske četvrti Novi Zagreb, **Nataša Mataušić**, predsjednica Sekcije SABA RH za muzejsku i spomeničku baštinu, **Nasta Lacković**, voditeljica pjevačkog društva Novi Zagreb, **Ljubica Fičko**, profesorica povijesti i **Marija Duraković**, jedna od najstarijih (94 godine) članica UABA Jug Zagreb.

Švim članicama darovani su crveni karanfili, a potom je uslijedio ručak i druženje u ugodnoj atmosferi.

B.M.

KOMEMORACIJA ZA MARKA MAROJICU

♦Komemorativnim skupom na Vrelu u Župi Dubrovačkoj, kojeg Udruga antifašista Dubrovnik tradicionalno organizira prvi proljetnih dana, obilježeno je sedamdeset godina od okrutne smrti Marka Maroje, župskog tribuna, prvoborca i organizatora NOB-a u Župi i susjednim područjima

Uz prisustovanje članova obitelji Maroje, te brojnih antifašista iz Dubrovnika i Župe dubrovačke, prigodno je govorio Stojan Jančić, član Predsjedništva Udruge antifašista, a pjesmu Ivana Gorana Kovačića „Moj grob“ pročitala je članica Udruge Vesna Mijović. I ovaj proljetni susret sjećanja na Marka Marojeu završio je odaavanjem počasti minutom šutnje i polaganjem vjenca i cvijeća na spomen obilježje na Vrelu.

U knjigama je napisano da je rođen 12. kolovoza 1896. godine na Krstacu u Župi dubrovačkoj, a znanci su za njega govorili da je čovjek blage naravi, plemenit i susretljiv te je kao takav bio omiljen među ljudima župskoga kraja i šire. Veliki ugled i povjerenje stekao je prije svega kao

vrstan znanac i vrijedan poljoprivrednik. Već nakon Prvog svjetskog rata aktivno se uključuje u borbu za poboljšanje socijalnog i ekonomskog položaja seljaštva. Posebno se isticao u radu težačkog skupa, pododbora Saveza poljoprivrednih radnika i Prosvjetnog društva „Seljak“. Veliki je njegov doprinos u pobjedi komunista na izborima za Ustavotvornu skupštinu u Župi 1920. godine. Policija je brzo uočila njegovu lijevu orijentiranost i djelatnost pa su uslijedili pretresi i hapšenje. Kotarsko poglavarstvo u popisima komunista i njihovih simpatizera redovito navodi i ime Marka Maroje. Djelujući u Hrvatskoj seljačkoj stranci i udruženoj opoziciji, pridobio je za suradnju s Komunističkom partijom veliki broj lijevo orijentiranih članova. Nakon potpisivanja sporazuma Cvetković – Maček i uspostave Banovine Hrvatske 1939. Godine, izabran je za donačelnika Općine Dubrovnik, ali je po uspostavi NDH 1941. smijenjen.

Nakon nacifašističke okupacije 1941. godine, Marko se uključuje u Narod-

noslobodilački pokret pa je izabran u Odbor Narodnoslobodilačkog fronta Dubrovnik, a koncem te godine postaje predsjednik NOF za Župu dubrovačku koji je već iduće godine prerastao u NOO Župe dubrovačke. U cilju razvoja zajedničke borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika, na susjednim područjima Hercegovine, Dubrovnika i Župe dubrovačke, zajedno s istaknutim pojedincima ovih područja djeluje na uspostavljanju stalne veze i suradnje u vođenju oslobođilačke borbe.

Svim svojim bićem i djelatnošću, Marko Maroje je bio istinski župski tribun, od naroda cijenjen i uvažavan, kako u vremenima nemarodnih režima prije rata, tako i u vrijeme nacifašističke okupacije, u antifašističkom narodnoslobodilačkom djelovanju u njegovoj Župi i širem dubrovačkom kraju, sve do prvih proljetnih dana 1944. godine, kada su se na obzoru već nazirali zraci pobjede nad fašizmom i slobode narodu kao rezultati borbe koju je u Župi organizirao i predvodio Marko Maroje. Ta njegova

toliko potrebna sveobuhvatna aktivnost prekinuta je mučkim umorstvom na samom pragu konačne pobjede. U noći između 22. i 23. ožujka 1944. godine zločinac je, na prevaru, pozvan da izade iz kuće, odveden je i zvijerski mučen, a njegovo unakaženo tijelo s natpisom „Smrt komunizmu“, pronađeno je ujutro na izvoru Vrelo. Ma tko da ga je počinio, taj je stravičan zločin, među članovima njegove obitelji, priateljima i suborcima i mještanima Župe i šireg dubrovačkog područja izazvao veliku nevjericu, tugu i zgražanje. Gubitak takvog organizatora, borca, čovjeka, ljudine bio je izuzetno težak, pretežak udarac Narodnoslobodilačkom pokretu u Župi dubrovačkoj, na širem dubrovačkom i susjednom hercegovačkom i konavoskom području. Ipak, ublažili su ga duboki ljudski i revolucionarni tragovi koje je Marko Maroje ostavio iza sebe, među župskim ljudima, među svima s kojima je radio, borio se i gradio slobodu. Takvi kao Marko Maroje su rijetki, njihov lik i djelo su vječni.

K.L.

Lovorov vijenac dubrovačkih antifašista na spomen-obilježju na Vrelu

Nobelovke „gostovale“ u Zaprešiću i Brdovcu

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Zaprešića i susjednih općina, u suradnji s klubom Zaprešićana „Zapreščan“, VŠPU Baltazar Adam Krčelić, srednjom školu Ban Josip Jelačić te muzejom Brdovec, u povodu međunarodnog dana žena, organizirala je izložbu „Nobelovke – heroine mira: žene koje grade bolji svijet“, autorice Katice Sedmak, u vlasništu SABA RH. Izložba je u toku ožujka bila postavljena u Visokoj školi, srednjoj školi te u muzeju Brdovec. Na taj način, organizatori su osigurali pristup studentima, učenicima srednje škole, osmoškolcima, kao i građanima ovoga kraja.

Na predstavljanju izložbe u Brdovcu, uvodničari Ivan Cvitković, ravnatelj muzeja, Ivo Košir, Vesna Čulinović Konstatinović te Alen Prelec, načelnik općine Brdovec, ukazali su na programski dio udruge, koja osim njegovovanja tradicija, obilježavanja značajnim datumom NOB-a, obilaska grobišta ili spomenika i iskazivanja poštovanja prema stradalima u ratu, ima i odgojno obrazovne i edukativne programe koji su usmjereni prije svega, prema mladima.

Istaknuta je vrlo dobro tematski uskla-

đena, organizirana i prihvaćena izložba, što je samo nastavak dosadašnje suradnje Udruge s institucijama obrazovanja i vlasti grada Zaprešića i općine Brdovec.

Na skupu su najavljene i nove tematske izložbe iz fundusa vlasništva SABA RH.

Emma Šprem

Uvodničari na izložbi o Nobelovkama

Grubišno Polje

•Skupu u Grubišnom Polju prisustvovao i predsjednik SABA RH Franjo Habulin

Redovna Izvještajna skupština UABA Grubišno Polje i Veliki Grđevac održana je u Grubišnom Polju 30. ožujka 2014. Godine, na kojoj je predsjednik Čedo Bubulj podnio izvještaj o radu za 2013. godinu te predstavio plansko-programske aktivnosti za 2014. godinu. Među gostima bili su predsjednik SABA RH Franjo Habulin, potpredsjednik SABA za Sjeverozapadnu Hrvatsku Stjepan Gomerčić, predsjednik ZUABA BBŽ Rade Jovičić, predsjednik VMNM BBŽ Šandor Toth, predsjednik VSNM BBŽ i potpredsjednik SNV Darko Karanović, te predsjednici UABA Čazma, Garešnica, Daruvar i Bjelovar: Branko Čanković, Mihailo Ceranović, Zdravko Drašner i Berislav Crnčić.

Poslije Izvještajne skupštine održana je promocija knjige profesora Rastka Pražića "Civilne žrtve terora NDH u

Skupština UABA i promocija knjige o žrtvama rata

kotaru Grubišno Polje 1941. - 1945. "O knjizi su govorili u ime izdavača Rade Jovičić, urednik publikacije i direktor "Plejada" d.o.o. iz Zagreba Ilijas Romić, te sam autor profesor Rastko Pražić. Knjiga je rezultat višedecenijskog naučno-istraživačkoga rada prof. Pražića u cilju utvrđivanja istine o dimenziji zločina NDH, posebno prema Srbima

grubišnopoljskog kotara, ali i Hrvatima i ostalima koji nisu prihvatali taj zločinački poredak i državni ustroj.

Knjiga nudi genezu političkih prilika do početka Drugog svjetskog rata, a ujedno prati i razvoj NOP-a, te nudi validne imenične popise najvećeg broja nevinog stradalih Grubišnopoljaca.

S. L.

Skupština UABA Grubišno Polje i Veliki Grđevac

Povijesne uspomene na NOB trebaju ostati trajne

Na Učki se 31. ožujka ove godine okupilo oko dvjestotinjak antifašističkih boraca i antifašista, predstavnika bivših omladinskih organizacija, i članova udruga s područja Istre i Primorsko – goranske županije.

U ime domaćina prisutnima su se obratili **Oleg Mandić**, predsjednik UABA Opatije i **Ivo Dujmić**, gradonačelnik Grada Opatije. Nakon polaganja vijenaca i odavanja počasti svim poginulima u NOR-u predsjednik SABA PGŽ-a **Dinko Tamarut** i predsjednik SABA Istarske županije **Tomo Ravnić** istakli su da povijesne uspomene na NOB trebaju ostati u trajnom pamćenju.

Pismo nekadašnje članice USAOH-a za Istru

Predsjednik SABA PGŽ **Dinko Tamarut** prenio je sjećanja nekadašnje omladinke **Zdenke Ćiković** koja je, iako ugrožena zdravlja, i nakon 70 godina još uvijek srcem i mislima vezana za te događaje. Uz ostalo napisala je:

„Usprkos tome što su bili okruženi jakim neprijateljskim snagama, na Učki je 1. travnja 1944. godine ponovno formirana 1. Istarska brigada „Vladimir Gortan“ i održana prva Oblasna konferencija USAOH-a za Istru. Omladina iz svih krajeva Istre, Kastavštine, Liburnije, Rijeke i Sušaka, vođena iskusnim kuririma, probijajući se kroz neprijateljske zasjede, obilazeći bunkere, prelazeći ceste i pruge, stigla je na Učku. Osvanulo je hladno jutro. Učka prekrivena bijelim snježnim pokrivačem bljeska se na škrtom suncu. Iako vidno uzbudjena, omladina ponosno stoji na proplanku Učke, nasuprot postrojenim jedinicama 1. Istarske brigade „Vladimir Gortan“. Borcima se prvi obraća komandant Operativnog štaba za Istru **Savo Vukelić**, zatim prvi komandant brigade **Vitomir Širola – Pajo** te prvi komesar brigade **Josip Matas – Andrić**. U prostoriji bivšeg hotela započela je s radom prva Oblasna konferencija USAOH za Istru. Pred impozantnim brojem od osamsto omladinaca i omladinki, izvještaje su podnijeli **Niko Katunar**, sekretar Oblasnog komiteta SKOJ-a i **Ljubo Drndić**, jedan od prvih partijskih rukovoditelja u Istri. Prisutni su bili delegati Oblasnog komiteta za Istru **Dina Zlatić i Andrija Tus**, predstavnici Operativnog štaba za Istru **Savo Vukelić i Vitomir Širola – Pajo**, predstavnik talijanskog bataljuna

Na spomen-ploču na Učki su položeni vijenci u znak sjećanja na sve poginule u NOR-u

„Pino Budičin“ te **Slobodan Uzelac** u ime Oblasnog komiteta SKOJ-a i Glavnog odbora USAOH-a. Svi pozdravi, izvještaji i govori podnijeti na hrvatskom i talijanskom jeziku, dokaz su bratstva i značenja borbe istarskog naroda za nacionalno i socijalno oslobođenje. Prvi put u povijesti Istre sastala se omladina sela i gradova, omladina hrvatske i talijanske narodnosti. Bio je to festival jedinstva fronte i pozadine. Na konferenciji je izabранo predsjedništvo Oblasnog USAOH-a - za predsjednika **Berto Črnja**, za tajnika **Vence Mihić** i 75 najboljih omladinskih rukovoditelja Istre, a između njih 15 Talijana za članove. Omladina Kotara Kras sudjelovala je kratkom priredbom, pod vodstvom **Ivana Ferencića – Ninija** i **Štefice Kopitar – Silve**. Nakon završene konferencije omladina se razšila po cijeloj Istri, spremna za rješavanje novih zadataka. Formiranje brigade i održavanje omladinske konferencije dva su važna događaja koja su još više ojačala i omasovila omladinski pokret u Istri“

Antifašizam se živi svaki dan

Istarski župan **Valter Flego** rekao je: „Naši noniči i none riskirali su u tim godinama sve jer su vjerovali u slobodu, vjerovali u ono što rade. Uvijek u životu kada radite ono u što vjerujete, uspjeh ne izostane. Tako je bilo i onda, tako je bilo

i svih onih godina kada se obnavljala Istra, Rijeka i Liburnija. Malo toga nam i danas fali. Antifašizam se ne živi samo na ovakvim proslavama, to nije samo borba u Drugom svjetskom ratu, antifašizam se svojim djelima i ponašanjem živi svaki dan. Upravo zato trebamo reći da smo ujedinjeni u sjećanju na veliku žrtvu, ali isto tako da želimo stvoriti pravednije društvo, društvo kakvo su zagonjavale generacije ljudi koji su, nažalost, svoja uvjerenja platili životom, društvo bez mržnje, bez razdvajanja, getoiziranja, društvo koje treba pamtitи svoju slavnu prošlost i izvući pouke iz nje.“

Župan **Zlatko Komadina** je naglasio da je antifašizam utkan u odrednice politike Primorsko-goranske i Istarske županije i da će tako ostati sve dok god ova vlast bude imala povjerenje svojih građana. Rekao je da to govori zato jer bi to trebalo biti opredjeljenje svih građana Republike Hrvatske, jer Hrvatska je u ovim granicama nastala zahvaljujući antifašističkoj borbi i antifašistima, tako piše u preambuli Ustava. Obrađena je u Domovinskem ratu u ovim granicama. Oba rata bila su antifašistička, i jedan i drugi su bili obrana od agresora i čuvanje rodne grude. Mnogi su dali najvrednije što su imali, a to su njihovi životi, za ono što mi danas imamo i zato ne trebaju te djelidbe koje se događaju. Možemo biti i komunisti i nekomunisti i plavi i zeleni, ali svatko mora biti antifašist, poručio je župan Komadina.

D.Š.

U AKCIJI SANIRANJA POSLJEDICA ELEMENTARNE NEPOGOODE

Savez antifasistickih boraca i antifašista PGŽ organizirao je 12. travnja odlazak u Fužine za 50 svojih članova, kao pomoč u akciji uklanjanja posljedica ledene kiše. U akciji su sudjelovali članovi UABA iz Opatije, Matulja, Krka, Čavli, Bakra, pod vodstvom predsjednika SABA PGŽ **Dinka Tamrata**.

U Fužinama su nas dočekali domaćini - članovi UABA Fužine i predsjednik **Miljenko Fak** s načelnikom općine Fužine **Marinkom Kauzlarićem**.

Nakon riječi dobrodošlice, očišćena je šetnica uz jezero Bajer, a potom je na jednoj parcelli u Vratima zasađeno oko 1000 sadnica krušaka. Plantažom će upravljati fužinska škola. Zadovoljstvo je bilo veliko jer smo ovom gestom pokazali solidarnost s našim Goranima i barem malo pomogli da se umanje ogromne štete, nastale kao posljedica ledene kiše.

Druženje je završeno zajedničkim ručkom, uz pjesmu.

Akcija je pokazala kako se uz malo

Plantažom s oko 1000 posađenih sadnica krušaka upravljalat će fužinska škola

dobre volje i veliko srce može puno pomoći i kako se i na ovaj način promiču načela antifasizma: humanost,

solidarnost, tolerancija i pozitivni način razmišljanja.

Suzana Cvjetković

Pregrada

Uređenje spomenika antifašističkim borcima

♦U ponedjeljak 10. ožujka 2014. godine gradonačelnik Grada Pregrade Marko Vešligaj sastao se s predstvincima udruga antifašističkih boraca i antifašista, predsjednikom Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, Franjom Habulinom i predsjednicom Udruge antifašističkih boraca Grada Pregrade, Općine Desinić i Hum na Sutli, Majom Firšt

Povod sastanku bilo je obnavljanje i uređenje spomenika antifašističkim borcima na centralnom groblju u Pregradama, koji je u derutnom stanju uslijed dugogodišnjeg zanemarivanja i neodržavanja. Poduzeti su prvi koraci u popravljanju i obnovi tog spomenika, a radove na zamjeni potrganih ploča i popravke je izvela Niskogradnja d.o.o., dok je na spomeniku 78 poginulih boraca antifašista s područja Pregrade potrebno još obnoviti i spomen ploču s njihovim imenima.

Predstavnici udruga i gradonačelnik su također obišli i rodnu kuću narodnog heroja Josipa Janka Jutriše, koja se nalazi u Martiša Vesi, nedaleko od Pregrade. Kuća je teško stradala od posljedica klizišta koje se je otvorilo

iznad kuće - u nekoliko dana je porušena od količine zemlje koja se otklizala na nju, te je sada od kuće postojan samo krov, koji je ostao čitav ležati na zemlji. Brončana bista i ploča koje su se nalazile u kući, spašene su zaslugom susjeda koji su na vrijeme uvidjeli opasnost i prenijeli ih na sigurno.

Josip Janko Jutriša, rođen 1920. godine u Martiša Vesi, jedan je od sedam narodnih heroja s područja Krapinsko-zagorske županije, a u Drugom svjetskom ratu istakao se kao udarnik diverzantskih grupa u Zagrebu (gdje je radio kao mehaničar), i kasnije kao operativni oficir i komandant bataljuna Zagorskog partizanskog odreda. Nakon obilaska kuće i uvida u stanje gradonačelnik i predsjednik Saveza antifa-

šista i antifašističkih boraca RH, Franjo Habulin razgovarali su o mogućnosti obnavljanja kuće, ili postavljanja spomen-obilježja s bistom, dok uvjeti za obnovu ne postanu pogodni. Franjo Habulin je izrazio spremnost na pomoći pri obnovi ili postavljanju spomen-obilježja i napomenuo kako će u Savezu pokrenuti pripremu planova i pokušati namaknuti sredstva za obnovu, a Grad Pregrada će, u skladu s mogućnostima, sanirati klizište.

Ne smijemo zbog povijesnog revizionizma zapostaviti tekovine koje nam je ostavio antifašizam, i odreći se tog dijela povijesti i hrabrih ljudi koji su živjeli načela antifašističkog pokreta i za njega, a u konačnici i za nas, dali svoj život.

K.T.

♦ **Zrinka Čorić ponovno je izabrana za predsjednicu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Petrinje. Za potpredsjednika je izabran Mile Vučetić**

Tako su odlučili članovi na izbornoj skupštini Udruge održanoj u dvorani Hrvatskog doma u Petrinji. Govoreći o planu rada za 2014. godinu, **Zrinka Čorić** je najavila da će i dalje izučavati i obilježavati događaje iz vremena NOB-a. Isto tako i dalje će prisustvovati antifašističkim skupovima na državnoj razini.

Antifašistički skupovi u Jasenovcu, Topuskom, Kumrovcu, Brezovici, Banskom Grabovcu su samo neki koje posjećuju. Čorić je naglasila kako antifašisti ne idu na izlet, već idu na antifašističke manifestacije.

"Cilj nam je, i mi se uvijek temeljito pripremimo, da svima prisutnima kažemo zašto smo došli na Čavić Brdo ili bilo koju manifestaciju. Zbog toga to nisu samo izleti, nego značajni antifašistički skupovi. Samo se na taj način može sačuvati ono što je temeljno u našem programu, a to je čuvanje te-

kovina Narodnooslobodilačke borbe", rekla je Čorić.

Osim što obilaze spomenike, članovi Udruge nastoje obnavljati spomenike na našem području te će nastaviti s aktivnostima oko kategorizacije antifašističke spomeničke baštine.

Govoreći na skupštini u Petrinji, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije **Milan Bojčetić**, naglasio je uvjerenje kako neće izostati uspjeh u radu petrinjske udruge koja je najbrojnija među svim na području županije te daje ton rada Zagajnicima.

Antifašizam je ponos za sve nas

Rekao je kako se od 1990. godine sustavno u Hrvatskoj donose zakoni koji su na štetu antifašističkih boraca i ratnih vojnih invalida partizana te je žalosno da su oni svrstani u socijalnu kategoriju, a nitko ni na nivou SABA nije poduzimao radnje za ocjenu ustavnosti tih zakona koji su na štetu boraca NOR-a.

Tako se ne ostvaruje ni provodi Deklaracija o antifašizmu iz 2005. U vremenu Domovinskog rata je srušeno preko 3.000 spomenika, a oni se ne obnavljaju niti su svi evidentirani.

U ime gradske organizacije Hrvatske stranke umirovljenika, skup je pozdravio **Dorđe Komljenović**, a pozdrave je uputio i predsjednik HDZ-a grada Petrinje **Željko Tonković**, podsjetivši kako je antifašizam unesen u preambulu Ustava. To je ponos za sve nas, a i za branitelje koji su stvarali Hrvatsku.

U ime gradske organizacije SDP-a govorio je **Miroslav Krčelić** i istaknuo da je „SDP uvijek poštovao antifašizam kao civilizacijsku tekovinu suvremenog svijeta. Žao mi je što sam ovdje najmlađi i nadam se da će ubuduće ovdje biti više mladih na vašim skupovi-

ma. SDP prepoznaje antifašizam i rad vaše Udruge i nudi suradnju na obnovi spomenika na području Petrinje.“

Zamjenica gradonačelnika **Svetlana Lazić** je istaknula kako će Grad i dalje podupirati njihove aktivnosti, pogotovo manifestaciju u Banskom Grabovcu, po kojoj je Udruga prepoznatljiva. Istaknula je kako je antifašizam u Ustavu Republike Hrvatske pa komu bilo pravo, kome krivo:

„Ja ču i danas reći ovdje, antifašistički borci su 1941. branili našu državu, hrvatski branitelji su 1991. branili našu državu. Moramo zahvaliti i jednima i drugima što možemo danas živjeti u slobodnoj Domovini, što možemo mirno stvarati i raditi. Također moramo i održavati sjećanje na povijest, kulturnu baštinu i sve ono što čini vaš rad kroz godine i nadam se da će činiti i dalje“, rekla je Lazić.

Skupštini su nazočili i istaknuti pripadnici antifašističkog pokreta u Hrvatskoj - borac 7. banjiske divizije u Drugom svjetskom ratu **Adam Dupalo** i nekadašnji član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Mirko Mečava**.

N. O.

Novoizabrano predsjedništvo UABA Petrinje

NOVE KNJIGE

Stipe Šuvar

Historia tragicomica

STIPE ŠUVAR
HISTORIA TRAGICOMICA

Novinarskom domu u Zagrebu predstavljena je knjiga „*Historia tragicomica*“ („Razlog“, Zagreb, 2013.) pokojnog hrvatskog političara i sociologa dr. Stipe Šuvara. O knjizi su govorili **Stipe Mesić**, bivši predsjednik RH i aktualni počasni predsjednik SABA RH, **Predrag Matvejević**, sveučilišni profesor, književnik i publicist, **Pero Kvesić**, književnik, **Dragan Markovina**, povjesničar i član Predsjedništva SABA RH

i **Mira Šuvar**, urednica knjige (udovica Stipe Šuvara).

Kako su promotori istaknuli, riječ je o knjizi besjeda Stipe Šuvara – izboru intervjuja koje je novinama s prostora bivše Jugoslavije dao u razdoblju od 1990. do 2004. godine, kao i o izboru njegovih autorskih tekstova, socioloških eseja i izlaganja na međunarodnim skupovima iz tog vremena. Vodeći jugoslavenski komunist s kraja 80-ih godina i prvi hrvatski političar koji se javno suprotstavio Slobodanu Miloševiću – kada je Šuvarovo ime na stadionima skandirala i splitska Torcida – ovdje priča o Hrvatima i Srbinima, Titu i Miloševiću, Jugoslaviji i Hrvatskoj, socijalizmu i kapitalizmu, a govori i o kontraverznim temama koje se vežu za njegovo javno djelovanje, potput „Bijele knjige“ ili reformi školstva.

Osim kao neopozivi ljevčar „do posljednjeg daha“, dr. Šuvar u ovim zapisima vizionarski govor i kao rasni socio-loški komentator koji ne samo da prepoznaje lokalne i svjetske društvene tren-dove, nego ih uspješno predviđa. Tako u sarajevskim „Danim“ već 2002. godine najavljuje skorašnju svjetsku krizu kapitalizma, kad nitko o tome ni sanjao nije, a u splitskom „Feralu“ još 1999. godine upozorava da Hrvatska neće ući u EU prije 2010. godine. Na Trgu žrtava fašizma u Zagrebu (9. svibnja 2001. godine) Šuvar poručuje: „To što je ovome trgu vraćen njegov naziv, ishod je hrabrog i istrajnog zalaganja ne baš velikog broja onih koji su se kroz deset proteklih, a toliko mučnih godina okupljali, izloženi kao, evo i danas, nasilju onih koji ništa iz povijesti nisu naučili, a zakljinju se u svoje primitivno hrvatstvo i osjećaju nostalгију za ustaštvom i fašizmom (...). A tek nam predstoji borba za tolike srušene spomenike iz antifašističke borbe diljem Hrvatske. Još nije ukinuta ni dis-

kriminacija živih antifašističkih boraca, besprimjerna u svijetu. Još su u upotrebi školski udžbenici, kojima se novi naraštaji truju bestidnim lažima o našoj novijoj povijesti, a prije svega o partizanima i antifašističkoj borbi“...

Prof. dr. Boris Vušković u predgovoru knjige, među inim, piše: „Prof. dr. Stipe Šuvar, vrlo poznata i uvažena ličnost našeg znanstvenog i političkog života, prezentirao je u ovoj knjizi svoje stavove o državnoj i društvenoj krizi jugoslavenske zajednice devedesetih godina prošlog stoljeća, korijenima te krize, načinu razrješavanja i posljedica. Njegovi tekstovi spadaju u krug malobrojnih kritičkih stavova o tome razdoblju političke povijesti Južnih Slavena i stoga ih treba čitati, bez obzira na to u koliko se mjeri s autorom slagali ili ne. Naime, njegovi će vas stavovi obogatiti ne samo činjenicama o tom uzavrelom razdoblju, nego i utemeljenim kritičkim sagledavanjem tih zbivanja (...). U tome žestokom vremenu, koje po nekim obilježjima svrstavam u drugo poluvrijeme 1941.-1945. godine, svaka je kritička misao bila, ne samo osobno i obiteljski uznemirujuća, već često i po život opasna. Dakle, trebalo je biti hrabar da se tada kritički istupa, kada su narodne mase, a i veliki broj intelektualaca, uključujući i većinu članova Saveza komunista, bez nekih skrupula jednostavno presjeli u stranačka kola novih pobjednika u svim republikama i pokrajinama bivše SFRJ, jedni zbrinjavajući vlastitu glavu, a drugi tražeći nove karijерne uspone“...

Kako se čulo na predstavljanju knjige, vrijedi pročitati Šuvarove analize prošlog, sadašnjeg i budućeg svijeta: ako ništa drugo, nema čovjeka na ovim prostorima koji je bio toliko napadan i od hrvatskih i od srpskih nacionalista.

B.M.

Darko Ropac

Muke po Ivanu

Velikoj dvorani SABA RH u Zagrebu predstavljena je nova knjiga prof. dr. med. sc. Darka Ropca – roman „Muke po Ivanu“. Kako su istaknuli promotori Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, mr. Ivan Fumić, potpredsjednik SABA RH, Slavko Cerjanec, tajnik UABA Jug Zagreb i Lazo Starčević, recenzent, knjiga je romanisirana biografija, autorovog polu-strica, španjolskog borca i sudionika NOB-a.

U svojim djelima Darko Ropac kao lječnik, visoki vojni časnik, znanstve-

nik, sveučilišni profesor i pisac iskazuje osobine svih svojih zvanja. U njegovim tekstovima prisutna je izražena crta humanosti, vojničke pedantnosti, znanstvene analitičnosti, pedagoške sustavnosti i autorske maštotnosti. Napisao je desetak sveučilišnih i visokoškolskih udžbenika, te dva romana.

U romanu je opisan najburniji period društvenoga života u svijetu i na ovim našim prostorima u dvadesetom stoljeću, od 1933. do 1949. godine. Kroz lik Ivana, Amarilla, Kurila, te ponovno Ivana, autor je prikazao kakve su sve nedače snalazile mlade ljude pune ideala i naprednih ljevičarskih ideja. „To je knjiga koja opisuje sudbinu ne samo pojedinca, već je u glavnom liku kon-

centrirana sudbina mnogih ljudi koji su zajedno prolazili gotovo istu sudbinu“, piše u predgovoru autor romana. Na taj način roman je posvećen svim mladim ljudima – naprednim intelektualcima koji su prekinuli svoje studije i kao dragovoljci krenuli u španjolski građanski rat, prošli francuske vojne logore, sudjelovali u organizaciji antifašističke borbe u Hrvatskoj, prošli ustaške koncentracijske logore, te na kraju, umjesto slave, doživjeli sudbinu komunističkih poslijeratnih progona.

Čitajući knjigu „Muke po Ivanu“, nailazimo na mjesta prepuna emocija, koje je mogao izraziti i opisati samo čovjek s razvijenim i zadovoljenim potrebbama za ljubavlju i pripadanjem, kako

to tumači suvremena psihologija, čovjek s talentom. „Ropac je to uspješno obavio“, ističe Lazo Starčević, recenzent, dodajući da je knjiga ispunjena prikazima iz područja više struka, prikazima koji zahtijevaju univerzalno obrazovanje, poznavanje do u detalje problematike pojedine struke, pa impresionira razina upućenosti u više područja, ne izostavljajući izuzetno suptilno područje umjetnosti, slikarstva, glazbe.

Ne treba pritom zanemariti ogroman napor pri istraživanju povijesnih

detalja, počevši od stanja predratne Čehoslovačke, Španjolske, pa i Jugoslavije, poslijeratne, ispunjene pojavama deformiranoga boljševizma. Citajući pojedine odjeljke čovjek pomišlja kako autor zapravo opisuje svoj život, toliko su opisi realni. Počevši sa slikama maglovitim jutara u gradu pored Vltave, preko opisa studentskih dana ispunjenih dubokom emocionalnom vezom s lijepom i pametnom djevojkom, do zadnjih rečenica o tomu kako se mir konačno vratio u Ivanovu kuću. Tako,

autor nam nudi da i sami, uživljavajući se u junakov život, ispričan lijepim, čitkim štivom, doživimo emocije koje nam prečesto uskraćuje naš vlastiti život.

Roman nam otkriva jedan nama nepoznati svijet i događanja koja su prethodila i trajala u jednom strašnom naletu raspamećenoga fašizma, koji je na kraju eruptirao u svojoj punoći zla za vrijeme Drugog svjetskog rata. Kraj knjige je tragičan i - sretan!

B.M.

Tribina

Što se događa u Ukrajini

UZagrebu je 27. ožujka 2014. u organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH (SABA) i Hrvatsko - ukrajinskog društva (HUD), održana tribina pod naslovom „Što se događa u Ukrajini”, na kojoj je aktualne događaje u Ukrajini predstavio veleposlanik Ukrajine u Republici Hrvatskoj **Oleksandr Levčenko**. Tijekom izlaganja veleposlanik Levčenko ukazao je na tešku situaciju u kojoj se Ukrajina našla zbog nasilnog oduzimanja dijela teritorija, uz potporu vojne sile, što predstavlja kršenje svih principa međunarodnog prava.

Rekavši kako se Ukrajina nikada neće odreći Krima, veleposlanik je, opisavši sadašnje stanje, upozorio na gomilanje vojnih snaga duž istočnih granica Ukrajine. Navedvi kako je Ukrajina bila prva država članica UN-a koja je priznala Republiku Hrvatsku, Levčenko je zatražio potporu i razumijevanje hrvatskog naroda za položaj u kojem se našla Ukrajina te zatražio osudu narušavanja teritorijalnog integriteta svoje zemlje, završivši izlaganje riječima: „Krim nije daleko”.

U raspravi koja je uslijedila, istupio je bivši predsjednik RH i počasni predsjednik SABA RH te predsjednik HUD-a **Stjepan Mesić** koji je ukazao kako se radi o kršenju međunarodnog prava i činu agresije uz pomoć vojske, bez uvažavanja demokratskih pravila. Mesić je ocijenio kako je bivši predsjednik Januković morao voditi politiku homogenizacije Ukrajine, a ne dati ispriku za intervenciju, naglasivši kako aneksija Krima ne smije poslužiti kao presedan. Mesić je istaknuo da nije dobro povlačiti paralele te da kao opravdanje ne može poslužiti primjer Kosova, jer se u tom slučaju radilo o konstitutivnom dijelu bivše federalne države koja se raspala. Raspravi se pridružio i počasni predsjednik HUD-a **dr. Franjo Gregurić**, koji je rekao kako je Hrvatska izjavama s najviših mjeseta osudila agresiju na Ukrajinu i podržala njenu cjelovitost. Gregurić smatra da pritisak međunarodne zajednice neće dopustiti daljnje zaoštravanje situacije te kako Ukrajina treba raditi na jačanju kohezije, sačuvati jedinstvo i djelovati na međunarodnom

planu, slično kao što je to svojedobno činila Hrvatska.

Savez antifašističkih boraca i antifašista RH i Hrvatsko - ukrajinskog društvo utvrđili su sljedeću **zajedničku izjavu**:

Osuđujemo agresiju i povredu cjelovitosti i teritorijalnog integriteta Ukrajine te pozivamo na rješavanje napetosti kroz pregovore u duhu jednakosti i međusobnog uvažanja, uz poštivanja postulata međunarodnog prava. SABA i HUD pridružuju se pozivima na suzdržavanje od uporabe sile i otvaranje dijaloga među svim stranama koji bi vodio k političkom rješenju, kako bi se prevladala sadašnja kriza i svim građanima Ukrajine pružio postojan i trajan mir i sigurnost kao okvir u kojem će moći razvijati potencijale svoje zemlje i osigurati boljši i napredak cjelokupnog društva.

Predsjednik HUD-a
Stjepan Mesić

Predsjednik SABA RH
Franjo Habulin

Zadar

Žene su pokazale sposobnost i u borbi

♦Svečani skup Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Zadra povodom Međunarodnog Dana žena održali su tradicionalno članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Zadra

Na skupu je bilo riječi o ženama i njihovom položaju u društvu, kako nekad tako i sad. Svojim su članicama podijelili karanfile, a u svome govoru predsjednik udruge **Nikola Budija** istaknuo je kako Međunarodni Dan žena nije nikakva izmišljotina kao što se devedesetih željelo prikazati. Podsetio je kako je ovaj dan ustvari dan borbene solidarnosti žena u zajedničkoj borbi za

njihova prava, a usvojen je još 1910. u Kopenhagenu na međunarodnoj konferencijskoj socijalistkinja na inicijativu njemačke revolucionarke Klare Cetkin.

Od 228 474 građana, koliko je sudjelovalo u NOB Hrvatske u 2. svjetskom ratu, žena je bilo 43 660, od kojih je 4 579 ostavilo i svoje živote na bojnom polju. Osim što su postojale i posebne partizanske čete žena, partizanke su

bile nezamjenjive sudionice kulturno zabavnog života. Mnoge su žene, kazao je predsjednik udruge Budija, u našoj domovini u Domovinskom ratu dale značajan doprinos. Još jednom uputio je čestitku svim članicama udruge te završio svoj govor citirajući Tita: „Žene su položile ispit zrelosti, pokazale su da su sposobne, ne samo u kućanstvu nego i u borbi.”

Piše: Toma Šević

Država prigodno podržava antifašizam

Ilove godine lakše i ljepše je biti antifašist kada je svibanj i lipanj. Prvo skup u Jasenovcu, gdje govore najviši državni dužnosnici, pa se onda održava Dan mladosti i radosti u Kumrovcu, a u lipnju je Dan antifašizma. U svim nastupima u ime države podržavaju se antifašisti i drži do njih. Dakle, u ova dva mjeseca antifašisti su na cijeni. Iako im nitko ništa ni tada ne plaća, nego im polako, sigurno i stalno uzima, prava.

Dotle država drži u ladici Deklaraciju o antifašizmu. I u svakoj antifašističkoj prigodi je spomene. Deklarativno, jer doista lijepo zvuči kad se čuje kako postoji tako važan državni dokument o antifašizmu. Ima već ideja da se uglazbi i da se, umjesto ponavljanja govoranica o Deklaraciji, ona fino odsvira i otpjeva na svakom svečanom skupu antifašista. Iako je već deset godina otpjevana.

Važno bi bilo da na svakom od tih antifašističkih skupova budu i predstavnici iz Europe pa da pomisle kako i mi u Hrvatskoj cijenimo naše antifašiste, kao i oni svoje u europskim zemljama. Samo što oni poštuju daleko više i svoje i sve druge antifašiste, iako nemaju Deklaraciju.

No, Deklaracija u nas ipak ima svojih efekata. Mirovine antifašističkih boraca su proglašene povlaštenima. I naravno, kao takve - „povlaštene“ se onda krešu. Nevjerojatno je, ali istinito, da su njihove mirovine u prosjeku dostigne skoro polovicu prosječnih mirovina branitelja Domovinskog rata. Pa koja država to može izdržati. No, i za to malo antifašističkih boraca što je još živo, SABA RH sam osniva Fond solidarnosti, kao pokušaj da im pomogne u najtežoj situaciji, baš zbog silnih „povlastica“ koje se pripisuju njima, a ustvari ih dobivaju neki drugi.

Mi se i u ovim danima, kad postoji izljev toliko lijepih državnih riječi o antifašistima, ipak prisjećamo, da se tijekom godine sve češće kopaju jame i sve pronađene kosti u njima odmah ubrajaju u zločine antifašista. Tako ih se blati i pokušava izjednačiti s fašistima pa i pokušava dovesti u pitanje njihovu pobjedu u Drugom svjetskom ratu, a time i pobjedu Saveznika. A upravo na toj pobjedi je utemljena i Europa. No, kod nas postoje „napredni“ umovi koji misle da mogu na takav način djelovati, iskriviljavati povijest

na lokalnoj razini te proglašiti Hitlera i sve njegove saveznike u Drugom svjetskom ratu pobjednicima. Dakle, dovoljno je servirati laž i doći do promjene pobjednika Drugog svjetskog rata i to, zamislite, onda nametnuti Europi koja je Danom Europe proglašila upravo datum koji je Dan pobjede nad fašizmom.

U svom „vjerskom“ obraćanju u „Glasu koncila“ glavni urednik lista Miklenić, komentirajući poziv predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića, da se u predizbornoj kampanji ne otvara pitanje »o ustašama i partizanima«, tvrdi da to zapravo „treba shvatiti kao kupovanje još dodatnoga vremena da se produži status quo, tj. da pripadnici i simpatizeri toga zločinacnog poretku i njihova već dobrano stasala djeca i dalje dominiraju hrvatskim društvom i politikom. Drugim riječima, ta Predsjednikova želja ne vodi uopće brigu o općem dobru hrvatske nacije, nego o interesu sasvim određenih grupacija...“. Miklenić ne spominje i unuke i prawnike, braću sestre i svu rodbinu. Sad više nema čak ni malog odmaka, ili bar malo „svete vodice“ u tekstovima, kako je to nekad znao Živko Kustić ili Don Jure, nego se svi komentari Glasa Koncila svode na čistu politiku. Izgleda da im politika više znači od vjere u Boga i Isusa Krista.

A, inače kod nas je dopušteno blaćenje antifašista, iznošenje laži i povijesnih krivotvorina i sad to postaje gotovo normalno. Silni novci se izdvajaju čak i iz državnih izvora za „istraživanje“ te vrste pod pojmom „komunistički zločini“.

I onda se tu nađu razni Čiči, Banci, Tomci, Jurčevići, pa i biskupi, poput Kosića i drugi povjesni „stručnjaci“, a sad su se uključile i mlađe despotske i druge snage, uz podršku crkvenih kruševa.

Evo, recimo Đurđica Ivanisević Lieb također u katoličkom tjedniku „Glas koncila“ opet obrađuje čistu „vjersku temu“. Citirajući Ivicu Marijačića, urednika »Hrvatskoga tjednika«, navodi da je u „zabranjenom“ jednom nastavku serije na HTV-u „rasvjetljeno“ tko je bio Josip Broz Tito. „Nije on taj koji je Staljinu rekao famozno ‘Ne’, nego je bilo upravo obrnuto: Staljin je njemu rekao ‘Ne’ jer mu je Tito bio remetilački čimbenik u tadašnjem svijetu.“

Dakle, novi Kopernikanski obrat. Novo povijesno „otkriće“ je lansirano. Ono što cijeli svijet zna i priznaje, dovodi u pitanje glasoviti „Glas koncila“ i njegovi povijesni „znalci“.

A i u politici ima povijesnih veličina. Tako vođa HDZ-a Tomislav Karamarko najavljuje, ako dođe na vlast, da će ukinuti zvijezdu petokraku kao simbol koji se ne bi smio isticati u javnosti.

U komentaru na to, na primjer, Branko Vukšić iz Hrvatskih laburista kaže da poistovjetiti zvijezdu petokraku i kukasti križ mogu samo oni koji ne poznaju povijest.

„Mislim da je ovo što Karamarko radi vraćanje u pećinu, a ne samo vraćanje u stara vremena 40-ih godina. Ja doma na zidu imam Che Guevaru. Che Guevara slučajno ima zvijezdu petokraku. Ja sam istinski ljevičar i meni zvijezda petokraka znači nešto drugo. Ideja kukastog križa je zločin, a ideja zvijezde petokrake nije bila zločin“, rekao je Vukšić.

Inače, Zdravko Tomac se i dalje petlja u javnost, iako i sam sebi proturiće. Pa tako kaže on: „Poruke Josipovića i Milanovića provode brojne nevladine udruge, mediji, pojedinci i organizacije koje sustavno sotoniziraju branitelje. O tome sam već mnogo pisao, ne samo u svojoj knjizi ‘Peta haška kolona i njezine žrtve’ nego i u brojnim člancima pa neću opširno ponavljati sve te lažne optužbe ...“. Svoju knjigu, u kojoj jesu takve lažne optužbe, je svojevremeno javnosti predstavljaо zajedno s poznatim „antifašistom“ Antonom Beljom. Kako i ne bi, kad su njih dvojica s još nekim istomišljenicima bili na zajedničkoj listi za lokalne izbore 2005. godine. I naravno izgubili, jer im više nitko ne vjeruje. A Tomac je, otkad je doživio „preobraćenje“, često išao na izbore i naravno gubio, kao i Jurčević, na primjer kada se upetljao čak i u izbore za predsjednika države.

Za kraj samo još da dodamo, da je krajem travnja „čuvenom“ pjevaču Marku Perkoviću Thompsonu zabranjen nastup u Berlinu. Nijemci su o Thompsonu javnosti poručili da „veliča fašizam i ustaše, ne damo dvoranu“ i nisu dali dvoranu. Berliner-Kurier se 13. ožujka zapitao „Smije li naci-Hrvat svirati u Berlinu“, WAZ iz Essena ga je nazvao „fašist-pjevačem“, dok je naslov u „Die Weltu“ glasio „Na turneu s ustaškim pozdravom“.

Zagreb

Goranov vijenac pjesnikinji Gordani Benić

Ocjenjivački sud u sastavu Branko Maleš, Dražen Katunarić, Evelina Rudan, Davor Šalat i Branislav Oblučar nagradu je dodijelio Gordani Benić, a po ocjeni žirija u sastavu Dinko Telečan, Tomica Bajšić i Anera Ryznar, nagradu Goran za najbolji pjesnički rukopis do 30 godina dobila je Katja Knežević.

Nagrade su lauretkinjama dodijeljene na tradicionalnoj svečanosti u Lukovdolu, rodnom mjestu istaknutog pjesnika i antifašističkog borca Ivana Gorana Kovačića na njegov rođendan i prvi dan proljeća - 21. ožujka. Goranovo proljeće, hrvatska najstarija i najuglednija pjesnička manifestacija, ove godine bilježi svoje 51. međunarodno izdanje. Programi su se održavali i u Zagrebu, Lukovdolu, Rijeci i Pazinu.

Ocenjivački sud za nagradu Goranov vijenac Gordani Benić ističe kako je poezija te splitske pjesnikinje jedno od najosebujnijih i najvrednijih poetičkih iskustava suvremenog hrvatskog pjesništva. "Ona je u svojim prvim zbirkama pjesama, a tome se ponovno vratila i u recentnoj trilogiji o Dioklecijanovoj palaći, odmjeravala vidljivo i nevidljivo, konkretizirani prostor spomenute palače i njegova istodobna utonuća u labirintnu onkrajnost, polifoničnost simultanih povijesnih slojeva i nadrealnu preobrazbu mediteranskog imaginarija".

Sud smatra kako je Benić u punoj mjeri ušla zbirkom pjesama u prozi Balada o neizrecivom iz 2003. godine. Objavila je devet poetskih zbirki i jednu knjigu publicistike: "Soba", Književni krug, Split, 1982.; "Kovači sjene", Književni krug, Split, 1987.; "Trag Morie", Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1992.; "Dubina", Meandar, Zagreb, 1994.; "Laterna Magica", Književni krug, Split, 1998.; "Balada o neizrecivom", Meandar, Zagreb, 2003.; "Unutarnje more", (izabrane pjesme), Matica hrvatska, Zagreb, 2006.; "Svijet bez predmeta", Književni krug, Split, 2007.; "Banalis Gloria", Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2009.; "Oblik duše", Fraktura, Zaprešić, 2011.; "Palača zarobljenih snova - imaginarni putopisi", Ex libris, Zagreb, 2012.; Palača nezemaljskih snova - psihogrami, Ex libris, Zagreb, 2013.

Katja Knežević rodila se u Bosni i Hercegovini 1987., a u Zagrebu živi od četvrte godine. Diplomirala je engleski jezik i književnost i francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Donedavno je radila kao profesorica, a od ožujka održuje prevoditeljski staž u Odjelu za prevođenje u Bruxellesu. Poeziju i prozu piše od djetinjstva. Poeziju je dosad objavljivala u zbornicima Sesvetski oblok, Moj tata plače u kino dvoranama, Tramvaj leti u nebo i PitchWise 2012. te u crnogorskom časopisu za književnost, kulturu i društvena pitanja Ars. Godine 2012. osvojila je prvo mjesto na međunarodnom natjecanju Sea of Words u organizaciji Europskog instituta za Mediteran i Zaklade Anna Lindh s kratkom pričom „Nevidljiva majka“.

S.T.

•Najugledniju hrvatsku pjesničku nagradu Goranov vijenac dobila je ove godine pjesnikinja Gordana Benić, a nagradu Goran za najbolji pjesnički rukopis do 30 godina dobila je Katja Knežević

Svečanost dodjele Goranove ngrade

Gordana Benić

Katja Knežević

Novi antifašistički spomenik u Klarićima u Istri, autora Damira Jermaniša